

SLOVENSKI vestnik

Letnik XXIX.

Celovec, petek, 3. maj 1974

Štev. 18 (1657)

Tudi koroški Slovenci z ogorčenjem obsojamo

zločinski atentat na slovensko šolo v Trstu

Z upropaščenostjo in z ogorčenjem smo zvedeli za zločinski atentat na slovensko šolo v Sv. Ivanu v Trstu, ki so ga izvršili nepoboljšljivi italijanski fašisti in nacionalisti.

Koroški Slovenci se pridružujemo protestom Vaše narodnostne skupnosti in vsega slovenskega naroda ter z vso odločnostjo obsojamo gnusno dejanje, ki je atentat na pravice slovenske narodnostne skupnosti v Italiji in hkrati na prizadevanje slovenskih in italijanskih demokratičnih sil za mirno sožitje in bratstvo med narodi.

Koroški Slovenci pa vidimo v tem atentatu tudi nadaljnji dokaz za mednarodno oživiljanje fašizma in nacizma, kar je prišlo do izraza tudi že v poznanih pogromih na pravice koroških Slovencev in v atentatih na partizanski spomenik v Robežah in na sedež naše organizacije.

Bratsko povezani z Vami Vam zagotavljamo svojo solidarnost z Vašo borbo za nacionalno enakopravnost in za mirno sožitje med narodi sosed.

Tako je rečeno v pismu, ki ga je poslala Zveza koroških organizacij na Koroškem osrednji napredni organizaciji Slovencev v Italiji — Slovenski kulturno-gospodarski zvezi v Trstu ob zločinskem atentatu, ki so ga minulo soboto izvedli fašistični skrajneži na slovensko šolo pri Sv. Ivanu v Trstu. V omenjeni šoli se je namreč razletela bomba, ki je povzročila veliko materialno škodo, človeških žrtev pa k sreči le zato ni bilo, ker se je atentat dogodil v poznih večernih urah.

Podlo dejanje fašistično-nacionalističnih skrajnežev je izzvalo splošno ogorčenje tako pri Slovincih v Italiji ter v vsej slovenski in jugoslovanski javnosti, prav tako pa tudi pri italijanskih demokratičnih silah. Do atentata je prišlo neposredno po obletnici proletašistične vstaje Italije in le dober teden po izzivalni grožnji neofašističnega prvaka Almirante, ki je pozival na uničenje „slovenskega bacila“ v Trstu.

Na to dejstvo je v svoji prvi izjavi opozorila tudi Slovenska kulturno-gospodarska zveza, ki je poudarila, da so fašisti za svoj gnusni atentat izbrali prav šolo,

„da bi nedvomno potrdili, da bi hoteli izbrisati s teh tal vse, kar je slovenskega“. Pri tem SKGZ naglašaja, da ne zadostuje obsodba in politična izolacija fašizma, marveč „fašizem je treba dejansko onemogočiti, njegove organizacije prepovedati in preprečiti ščuvanje in navajanje k zločinom. Vsako popuščanje po vseh izrečenih grožnjah in sedanjem atentatu bi pomenilo krepitev fašizma. Slovenci, ki nam fašizem grozi z uničenjem, to zahtevamo danes še posebej poudarjeno. Če se bodo nasilna dejanja nadaljevala, ne bomo mogli kriviti samo fašistov kot izvrševalce teh dejanj, ampak tudi tiste, ki razpolagajo z zadostnimi sredstvi, da bi to za vselej onemogočili“.

Zločinski atentat so najostreje obsodila tudi vodstva demokratičnih italijanskih strank, ki so poudarila, da gre za dejanje, ki ima očiten fašističen pečat, pristojne oblasti pa so pozvale, naj odločno ukrepajo, da preprečijo divjanje fašističnih tolp ter učinkovito branijo prebivalstvo in njegove demokratične ustanove. Svojo solidarnost s Slovenci pa so italijanske

demokratične sile izpričale tudi v ponedeljek na veliki protestni demonstraciji v Trstu, kjer se je zbralo okoli 10.000 demonstrantov. Izrazom solidarnosti pa so se pridružili tudi stavkajoči delavci tržaške kovinske industrije, ki so obsodili desničarsko nasilje in pozvali k odločnejšim ukrepom proti fašističnim skrajnežem.

Zelo odločno so fašistični atentat na slovensko ustanovo v Trstu obsodili tudi v Jugoslaviji. Italijanskega veleposlanika v Beogradu so poklicali v zvezni sekretariat za zunanje zadeve ter mu izročili najodločnejši protest. Pomočnik zveznega sekretariata Raif Dizdarevič je ob tej priložnosti poudaril, da pomeni atentat zločinski napad na fizično varnost in osnovne pravice slovenske narodnostne manjšine v Italiji. Izrazil je zahtevo, naj italijanska vlada v skladu s svojimi mednarodnimi obveznostmi sprejme najodločnejše ukrepe in naj jugoslovansko vlado seznani z rezultati preiskave in izvedenimi ukrepi. Hkrati Jugoslavija od Italije pričakuje, da bo storila vse potrebno za preprečevanje takšnih dogodkov v prihodnosti.

Ni mogoče zatemniti

velikega deleža koroških Slovencev v boju proti fašizmu

„Moč takšnega širokega, vseljidskega gibanja, kakršna je bila Osvobodilna fronta, se iz preteklosti in njenih izkušenj preliva v sedanjost, iz njega nastajajo nove spodbude,“ je poudaril član predsedstva SZDL Slovenije Janez Vipotnik, ko je prejšnji četrtek govoril na osrednji proslavi obletnice ustanovitve Osvobodilne fronte slovenskega naroda. Slavnosti v prostorih slovenske skupščine so se udeležili številni predstavniki družbeno-političnega, kulturnega in gospodarskega življenja Slovenije, navzoči pa so bili tudi zastopniki Zveze slovenske organizacije na Koroškem ter Slovenske kulturno-gospodarske zveze v Trstu.

V okviru slavnosti so podelili letošnja odličja OF. Med 20 odlikovanih je tudi predsednica Zveze slovenskih žena Milena Gröblacherjeva iz Škocijana, ki je visoko priznanje prejela za „sodelovanje v osvobodilnem boju in za aktivistično delo v organizacijah koroških Slovencev“. Poleg zasluženih revolucionarjev in družbenopolitičnih delavcev pa sta odličje prejela tudi Partizanski pevski zbor „za tridesetletno vztrajno kulturno delovanje pri ohranjanju in širjenju borbene in revolucionarnih pesmi“ ter organizacija tabornikov ROD MODREGA VALA „za dvajsetletno uspešno taborniško in vzgojno delovanje med slovensko mladino na Tržaškem“.

Janez Vipotnik je v svojem govoru poudaril, da je spet potrebno ponavljati dejstva o boju slovenskega ljudstva za svoj obstanek, ko je bila OF edina sposobna urediti zgodovinske težnje po združitvi vsega slovenskega naroda. V teku narodnoosvobodilnega boja je vzpostavila svojo organizacijo na prav vse dele slovenskega ozemlja ne glede na meje, s katerimi so imperialisti razkosali v preteklosti slovensko zemljo. Narodnoosvobodilni boj je segel do Gospe Sveče tako kakor v Trst, v Devin in tja v Beneško Slovenijo. Združena Slovenija je prvič v zgodovini slovenskega naroda postala stvarnost in to v času, ko je šlo za usodno vprašanje biti ali ne biti.

Govornik je dejal, da so to stvarnost v povojnem obdobju druge sile vnovič utesnile, toda danes, ko italijanska vlada pod vplivom neofašističnih sil vnovič kaže zahteve po delu jugoslovanskega ozemlja, „vse s svetovni javnosti odločno izpričujemo, da ne bomo nikoli več niti drobiž za prekupevanje v rokah tujih sil, niti plen tujega pohlepa po delih našega ozemlja“.

In posebej je Janez Vipotnik poudaril: „Velikega deleža, ki so ga dali koroški Slovenci v skupnem boju proti fašizmu, ne morejo zatemniti nikakršne izjave uradnih predstavnikov avstrijske vlade o tem, da ni bilo na Koroškem partizanskega gibanja vse do pred konca vojne. Številni grobovi na Koroškem, številni še živeči koroški partizani so priča, kako je prav protifašistični boj koroškega ljudstva kot sestavni del osvobodilnega boja slovenskega naroda bil tisti, ki je edini omogočil, da se je povojna Avstrija vsaj delno otresla krivde nacistične agresije proti Evropi.“

Avstrija se je poslovila od predsednika Jonasa

„To je bil pravi sin ljudstva — iz ljudstva za ljudstvo!“

S temi besedami je eden izmed mnogih tisočev državljanov, ki so se minuli teden v neprekinjenem mimohodu v avli dunajskega parlamenta poslovili od pokojnega zveznega predsednika Franza Jonasa, morda še najbolj izpovedal mnenje velike večine avstrijskega ljudstva o človeku, ki je kot sin delavske družine prehodil dolgo pot od revščine in pomanjkanja preko najrazličnejših dolžnosti v službi delavskega gibanja vse do najvišjega položaja v državi.

Franz Jonas, ki je bil široki avstrijski javnosti znan že kot župan Dunaja, si je kot zvezni predsednik republike Avstrije pridobil ugled in priznanje po vsem svetu. Če izmed številnih izjav, ki so jih ob njegovi smrti podali vodilni državniki, povzemamo le eno, potem naj spomnimo na besede jugoslovanskega predsednika Josipa Broza Tita, ki je dejal: „Franz Jonas je bil velik humanist, politik in državnik, ki se je vse svoje življenje bojeval za uresničitev idealov in teženj človeštva po miru in napredku in ki se je neutrudno zavzemal za boljše razumevanje med narodi in za vsestransko mednarodno sodelovanje.“

Besede, ki jih je izrekel eden; besede, ki izražajo mnenje pre mnogih.

To je dovolj prepričljivo pokazalo slovo od pokojnega predsednika Jonasa, ki je bilo slovo od očetovsko dobrega, iskrenega prijatelja, od človeka, ki je dolga desetletja živel ter neutrudno in vestno delal za skupnost. V spominskih govorih, ki so se v minulih dneh zvrstili od občinske preko deželne do državne ravni, je bil vsestransko osvetljen lik Franza Jonasa, ki bo ostal v častnem spominu vsem brez razlike politične opredelitve, kajti to je bil v pravem pomenu besede predsednik vseh Avstrijcev.

In bil je predsednik Avstrije, ki so ga visoko cenili in spoštovali širom po svetu kot uglednega državnika in iskrenega prijatelja. O tem je govorilo veliko število visokih in najvišjih predstavnikov številnih tujih držav, ki so s svojo udeležbo pri pogrebnih svečanosti izkazali pokojnemu predsedniku Jonasu poslednjo čast.

Spominu umrlega zveznega predsednika Franza Jonasa se je v četrtek 25. aprila na skupni seji Nadzornega in Upravnega odbora poklonila tudi Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, ki je v brzozavki zveznemu kanclerju dr. Kreiskemu izrazila sožalje koroških Slovencev.

„Avstrija je kriva da pogodbe niso izpolnjene“

Avstrijska politična javnost se dela silno razburjeno zaradi članka, ki ga je naš list objavil v zvezi z razpravo o avstrijskem poročilu v odboru OZN za odpravljanje vseh oblik rasne diskriminacije. Pravijo, da smo Avstriji očitali neresnične in nečestne stvari ter žalili njen ugled (Heimatdienst — za katerega bi bilo vsekakor boljše, če bi se spomnil, koliko škode je prav on že napravil ugledu Avstrije) pa zahteva celo že „ustrezne“ ukrepe proti Slovenskemu vestniku.

Mislimo, da ni težko ugotoviti, kdo je lagal: ali tisti, ki so trdili in še trdijo, da je bilo avstrijsko poročilo v omenjenem odboru sprejeto kot „zadovoljivo“, pri tem pa zavestno zamolčijo vse nasprotne izjave številnih tujih delegatov; ali pa tisti, ki so objavili izčrpno poročilo o poteku razprave, med katero so predstavniki raznih držav prav zato, ker avstrijsko poročilo ni bilo zadovoljivo, zahtevali od avstrijskega predstavnika in avstrijske vlade še dodatna pojasnila.

Sicer pa je zadeva okoli avstrijskega poročila v odboru OZN le eden izmed primerov, ki kažejo, kako Avstrija „izpolnjuje“ svoje mednarodne obveznosti. Prav tako značilen dokaz njene tozadevne „korektnosti“ je na primer tudi avstrijsko-jugoslovanski arhivski sporazum iz leta 1923, o katerem smo v našem listu že obširno poročali. Tokrat pa prinašamo odgovor, ki so ga na tozadevne izjave avstrijskega zunanjega ministra dr. Kirchschlägerja objavili za Arhivsko društvo Slovenije Marija Oblak-Čarni, dr. Vasilij Melik, Janez Kos in France Štukl.

Pred nedavnim je bil v NIN (3. marca) objavljen pogovor z avstrijskim zunanjim ministrom dr. Rudolfom Kirchschlägerjem. Omenjal je tudi neizpolnjen arhivski sporazum med Jugoslavijo in Avstrijo iz leta 1923. Ker so njegova stališča glede arhivov enostranska in napačna, menimo, da je potrebno nanje opozoriti.

Nesporno je, da so arhivi dragoceno kulturno bogastvo vsakega naroda, najpomembnejši vir za njegovo kulturno, politično, socialno in ekonomsko zgodovino. Zato vsak narod zbira, hrani in skrbi za svoje arhive. To je njegova pravica in njegova dolžnost. Zaradi tega so bili arhivi že stoletja predmet posebnih klavzul v mednarodnih sporazumih. Pri tem se je izoblikovalo tudi načelo, naj se arhivi hranijo na ozemlju, na katerem so nastali, to je tako imenovano načelo teritorialnosti (provenience).

Za to načelo se je po razpadu Avstro-Ogrske monarhije zavzemala tudi republika Avstrija, ko je po določbah 93. do 96. člena mirovne pogodbe, podpisane v Saint Germainu leta 1919, morala urediti z nasledstvenimi državami tudi vprašanje arhivov in kulturnih dobrin. V skladu s tem načelom je z vsemi nasledstvenimi državami sklenila ustrezne mednarodne sporazume in se obvezala, da bo arhivalije, ki so nastale na njihovem ozemlju, tem državam izročila. Tak sporazum je bil sklenjen tudi med Jugoslavijo in republiko Avstrijo, in sicer 26. junija 1923. Ta sporazum je poleg izročitve arhiva urejal še nekatera druga vprašanja, kot so izposoja, pregledovanje, uporaba, škartiranje in podobno za določeno arhivsko gradivo. Avstrija je sporazume z drugimi nasledstvenimi državami izpolnila, tako z Italijo, s Češkoslovaško, Poljsko, z Madžarsko in Romunijo, le sporazuma z Jugoslavijo ni izpolnila.

Po drugi svetovni vojni je bilo na podlagi zavezniškega odloka vrnjeno Jugoslaviji nekaj gradiva, ki ga je nemški okupator naropal v Jugoslaviji in prenesel v Avstrijo. Leta 1958 pa je bilo s protokolom o sporazumno rešenih vprašanjih med delegacijama jugoslovanske in avstrijske vlade določeno tudi, da se dokončno vrnejo arhivalije, odnesene med drugo svetovno vojno, in da se ponovno potrdi arhivski sporazum iz leta 1923, glede na to, da še ni bil izpolnjen. Protokol sta potrdili obe vladi.

Avstrija ni pokazala pripravljenosti, da bi pogodbe izpolnila, doslej ni vrnila niti predmetov, odnesenih med drugo svetovno vojno, čeprav je bil o tem že določen sporazum. Zato so ob 50. obletnici podpisa arhivskega sporazuma in 15. obletnici podpisa protokola svet akademij znanosti in umetnosti Jugoslavije, skupnost jugoslovanskih univerz, Zveza društev arhivskih delavcev Jugoslavije ter vsa republiška in pokrajinska arhivska društva in Zveza društev zgodovinarjev Jugoslavije ter vsa republiška in pokrajinska zgodovinska društva izdala odprto pismo o neizpolnjenem arhivskem sporazumu med Jugoslavijo in Avstrijo. Pismo, ki je prikazalo problem neizpolnjevanja mednarodnih obveznosti, je bilo poslano na razne naslove doma in v tujini.

Pismo je imelo odmev. Med drugim so 5. decembra 1973 razpravljali o jugoslovan-

skih zahtevah do Avstrije tudi v dunajskem parlamentu. Tu je zunanj minister dr. Rudolf Kirchschläger, ko je odgovarjal na poslanske vprašanje, dejal, da „še ni bilo mogoče obljubiti Jugoslaviji izpolnitve tega sporazuma, ker med avstrijskimi oblastmi doslej še ni prišlo do enotnih stališč“. (Presse, 10. 12. 1973, Dunaj). Torej pogodba ni izpolnjena po krivdi Avstrije, in to zaradi notranjih razmer, ki ne morejo vplivati na neizpolnjevanje mednarodnih obveznosti. Zato je toliko manj razumljivo, čemu je avstrijski zunanj minister v pogovoru z urednikom NIN poudaril, da je težko izpolniti sporazum, ker je od podpisa minilo že precej časa, ni pa pojasnil, kako je bilo mogoče v predpisanim roku izpolniti sporazume z Italijo, s Češkoslovaško, Poljsko, z Madžarsko

in Romunijo. Govoril pa je le o sporazumu iz leta 1923, medtem ko protokola iz leta 1958 niti ni omenil, čeprav je bil sam član avstrijske delegacije, ki je leta 1958 priznala upravičenost jugoslovanskih zahtev!

Neoviran pristop do arhivov, ki ga predlaga avstrijski zunanj minister v svojem pogovoru, ni rešitev, ki bi ustrezala obveznostim, sprejetim z mednarodno pogodbo, in je zato za nas nesprejemljiva. Poleg tega je v svetu že v veljavi načelo, da so arhivi dostopni tudi tujim strokovnjakom. To je že doslej veljalo tudi za Jugoslavijo in Avstrijo. Nesporno pa je, da bo izpolnitev pogodb osnova za dobro sodelovanje med strokovnjaki obeh držav.

Naposled je minister Kirchschläger menil, da je izročitev arhivov Jugoslaviji prestižno vprašanje. Pri tem je očitno mislil Jugoslavijo. S tem se ni mogoče strinjati. Arhivalije, ki jih zahtevamo, pričajo o preteklosti naših narodov, so del njihove kulturne dediščine, zato je razumljivo, da zahtevamo njihovo izročitev. Sodimo, da je izročitev arhivov prestižnega pomena le za nekatere kroge v Avstriji, ki jih poznamo v osebi znanega dr. Ludwiga Bittnerja in drugih, ki poskušajo svoje odklonilno stališče do izpolnitve pogodb „strokovno“ utemeljiti tudi z izjavami nekaterih avstrijskih arhivskih delavcev. Avstrijski arhivarji dobro vedo, da so naše zahteve utemeljene. Avstrija je kriva, da pogodbe niso izpolnjene, zato je izročitev arhivov Jugoslaviji vprašanje njenega prestiža in njenega ugleda v mednarodni skupnosti in ne našega, kakor meni avstrijski zunanj minister.

Maks Toboljevič: Koroško deželno sporazumevanje

(Delo, Ljubljana, 25. 4. 1974)

Mir na Koroškem ogrožen?

Ce bi mogli verovati predsedniku koroške ÖVP Bacherju in njegovi izjavi na okrajnem strankinem zboru v Velikovcu, potem bi morali zapisati, da na Koroškem vlada naravnost idiličen mir, ki je baje po za- slugi ÖVP zavladal po social- ističnem polomu z dvojezičnimi napisi. Ker pa je takim izjavam bolj težko verjeti, tudi ÖVP- jevskega zasluga ni mogoče gle- dati drugače kot v luči dejstev, namreč: če si ÖVP lasti zasluge za sedanji „mir“ na Koroškem, potem so to zasluge, ki si jih je morala pridobiti tedaj, ko so padali uradni dvojezični napi- si. Kajti tega „miru“ bi bilo takoj konec, čim bi se na Ko- roškem spet pojavile dvojezič- ne krajevne table!

Koroški „mir“ pa tudi sicer ni tako trden. Treba je samo, da koroški Slovenci obiščejo

svojo matično deželo Slovenijo ali kako drugo jugoslovansko republiko, pa je koroški „mir“ že v nevarnosti. Strašno ogro- žen je bil ta „mir“ pred ne- davnim, ko se je naš list v zve- zi z razpravo v odboru OZN drznil primerjati resnico z ne- resnico. In znova kaljen je „mir“ na Koroškem zato, ker so bili v Mariboru tako pre- drzni, da so se upali spomniti se svojih rojakov na Koroškem.

Mariborsko društvo aranžer- jev je namreč letošnjo revijo izlošč posvetilo koroškim Slo- vencem ter je v izloščbah trgo- vin v sliki in besedi prikazalo zgodovino in današnje življenje slovenske narodnostne skupno- sti na Koroškem. To pa je bilo že preveč čudnim „varuhom“ še bolj čudnega „miru“ na Ko- roškem, zlasti ker so si v Mari-

boru, torej v Jugoslaviji, upali izobesiti tudi jugoslovansko za- stavo!

Zdaj kričijo na Koroškem o „provokaciji“ in o podobnih „izzivalnih“ pregrehah, ki da bodo škodovali dobremu so- sedstvu. Ali tak odnos le ni že malo preveč oblasten? Ali si na Koroškem res domišljajo, da drugim lahko predpisujejo, kaj smejo in česar ne smejo? Mor- da bi se v teh krogih spomnili nekaj let nazaj, namreč na čas, ko je bil še v polnem razmahu politični boj za pravice južnih Tirolcev: takrat res ni bilo no- bene izbirčnosti v izbiri sred- stev, samo da so služila svoje- mu namenu.

Tudi to je dvoličnost, tudi to so dvojna merila. Vse to pa gotovo ne koristi resničnemu miru na Koroškem.

POŠIROKEM SVETU

BUDIMPEŠTA. — Kot pomemben dogo- dek v odnosih med Madžarsko in Jugosla- vijo ocenjujejo nedavni obisk jugoslovan- skega predsednika Tita v Budimpešti ter poudarjajo, da so pogovori vodilnih pred- stavnikov obeh držav pokazali veliko po- dobnost stališč ter pomenijo nov korak k še boljšemu medsebojnemu razumevanju in sodelovanju. Zlasti omenjajo pri tem soglas- je ali vsaj podobna stališča glede važnih mednarodnih vprašanj, kot so popuščanje napetosti v svetu in posebej v Evropi, kriza na Bližnjem vzhodu, vloga in aktivnost ne- uvrščenih držav itd. Med drugim je mad- žarska stran pokazala tudi razumevanje za jugoslovanska stališča do rovarjenja eks- tremističnih sil v Italiji, ki jih na Madžar- skem enako kot v Jugoslaviji ocenjujejo kot del širšega pritiska na Jugoslavijo. Pred- vsem pa je bila popolna podpora Jugosla- viji in njenim stališčem do celovitosti in ne- dotakljivosti svojega ozemlja.

LIZBONA. — Vojaška hunta pod vod- stvom generala Spínole je prejšnji teden prevzela oblast na Portugalskem, napove- duje obširno demokratizacijo političnega življenja. Vodja hunte je obljubil predvsem zaščito vseh temeljnih svoboščin in držav- ljanskih pravic ter svobodo izražanja, prav tako pa tudi pravico do ustanavljanja poli- tičnih strank in svobodne volitve za ustavo- dajno narodno skupščino. Med prvimi do- kazmi, da se na Portugalskem le začenja ne- koliko „svetliti“ na političnem obzorju, je nedvomno povratek socialističnega vodite- lja Soaresa iz večletnega izgnanstva, ki je napovedal, da je v novo vlado pripravljen sprejeti tudi komuniste.

BERLIN. — Zahodni Berlin je v zadnjih dneh doživel vrsto provokacij nacistične narave. Tako so na razstavi z naslovom „Nacional-socialistična politika na Polj- skem“ sliko nacističnega koncentracijskega taborišča na Poljskem premazali in nanjo napisali nacistična gesla. Skupina pripadni- kov neonacistične stranke pa je izzivala in demonstrirala pred trdnjavo Spandau, kjer je zaprt nekdanji Hitlerjev namestnik Ru- dolf Hess, zadnji izmed vodilnih vojnihi zločincev, ki je še v zaporu.

NEW YORK. — Ameriški senator Ed- ward Kennedy je izjavil, da še ni sprejel dokončne odločitve, ali bo leta 1976 kan- didiral za predsednika ZDA. To bo odvis- no od odgovornosti, ki jo ima do svoje družine in ne od rezultatov morebitnih an- ket. Senator Kennedy je že večkrat napo- vedal, da se ne misli potegovati za polo- žaj predsednika; njegova zadnja izjava pa kaže, da se končno le še ni odločil.

STOCKHOLM. — Letošnje Nobelove na- grade bodo prinesle dobitnikom rekordno vsoto 550.000 kron, medtem ko je lani zna- šala nagrada 510.000 kron. Od leta 1953, ko so dovolili, da se osnovni Nobelov sklad dopolnjuje s prostovoljnimi prispevki, je vrednost nagrad narasla za 221 odstotkov.

LONDON. — V dvorec sira Alfreda Bei- ta v republiki Irski je vdrla skupina treh oboroženih moških ter ženske, ki je bila — kot kaže — njihova voditeljica. S strokov- nim „okusom“ so vlomilci izrezali iz okvir- jev 19 najboljših slik slavnih starih moj- strov, med njimi tudi dela Vermeerja, Ru- bensa, Goye, Velasqueza in drugih. Vred- nost naropanih slik cenijo na skoraj 10 mili- jonov funtov, to je približno 350 milijonov šilingov, kar je brez dvoma največji rop umetnin vseh časov.

OSLO. — Glasilo norveške delavske stranke „Arbeiderbladet“ ostro obsoja ita- lijanske ozemeljske zahteve nasproti Jugo- slaviji in jih ocenjuje kot „lov v kalni vo- di“. Vodilni norveški dnevnik ugotavlja, da je zadnje mesece Jugoslavija nekaterim silam trn v peti, ker jim očitno ne gresta v račun jugoslovanska samoupravna pot v so- cializmu in njena neuvrščena politika. Takšno rovarjenje in hujskanje proti Ju- goslaviji — poudarja omenjeni list — lahko ogrozi mir in varnost ne samo ob Jadra- nu in na Balkanu, marveč po vsej Evropi.

BONN. — V Bonnu so pred dnevi pod- pisali sporazum, ki določa, da bo Zvezna republika Nemčija plačala Združenim dr- žavam Amerike 2200 milijonov dolarjev za stroške ameriških oboroženih sil v Nem- čiji, in sicer kot odškodnino za čas od 1. julija 1973 do 30. julija 1975.

NEW YORK. — Splošna razprava na iz- rednem zasedanju glavne skupščine OZN o surovinah in razvoju se je končala z govo- rom glavnega tajnika dr. Waldheima, ki je dejal, da svet nestrpno čaka na prve ko- rake za ureditev problemov, na katere so naletele vse države. Dejaj, da bo usoda milijonov ljudi že v prihodnjih mesecih od- visna od tega, kar bo posebno zasedanje storilo ali česar ne bo storilo.

„Delo“ je slavilo „Slovenski vestnik“ iskreno čestita

Glavno glasilo SZDL Slovenije „Delo“ je te dni slavilo svojo 15-letnico. Kot dnevnik izhaja „Delo“ od 1. maja 1959, od združitve „Ljudske pravice“ kot glasila Komunistične partije Slovenije ter „Slovenskega poročevalca“, ki ga je leta 1941 ustanovila Osvobodilna fronta slovenskega naroda.

V teh petnajstih letih je napravilo „Delo“ ogromen korak naprej ter zavzema s svojo povprečno naklado okrog 92.000 izvodov drugo mesto med vsemi jugoslovanskimi dnevniki.

Svoj jubilej je kolektiv „Dela“ slavil minuli petek na skupni slavnostni seji delavskega in izdajateljskega sveta ter uredniškega odbora. Slavnost je potekala sredi tiskarskih strojev v veliki proizvodni hali novega Doma tiska, ki ga je Časopisno grafično podjetje Delo začelo graditi pred desetimi leti in ki danes spada med najmodernejše opremljene tiskarne sploh. Kulturno-umetniško je slavnost obogatil Slovenski oktet s kratkim sporedom borbenih in narodnih pesmi, med udeleženci pa so bili številni predstavniki družbenopolitičnega življenja Slovenije, kakor tudi zastopniki Slovenske kulturno-gospodarske zveze in Primorskega dnevnika iz Trsta ter Zveze slovenskih organizacij na Koroškem in Slovenskega vestnika iz Celovca.

Petnajstletno pot vodilnega slovenskega dnevnika je orisal pomočnik glavnega urednika Vlado

Jarc, ki je nazorno prikazal uspešni razvoj „Dela“, ki mu je bila ob „rojstvu“ z vodilnega mesta izražena želja (in naloga), naj postane list vseh delovnih ljudi Slovenije ter tribuna ustvarjalnih naporov za uspešen razvoj socialistične družbe. V kolikšni meri je „Delo“ to nalogo že izpolnilo, kaže številčni podatek, da kupi list vsak 15. ali 16. Slovenec, vsak izvod pa prebere približno šest ljudi.

Na svečanosti je spregovoril tudi predsednik republiške skupščine SR Slovenije Sergej Kraigher, ki je svoja izvajanja posvetil predvsem vlogi tiska v samoupravni družbi. Menil je, da uživajo novinarji pri svojem delu neodvisnost, vendar pa hkrati nosijo tudi izredno odgovornost, ki jim jo nalaga družbena vloga tiska pri obveščanju in usmerjanju javnosti.

Svečanost ob 15-letnici „Dela“ se je zaključila s sprejemom, ki ga

je v prostorih uredništva priredil predsednik republiške konference SZDL Slovenije Milja Ribičič. Še posebej pa je kolektiv „Dela“ svoj praznik proslavil s slavnostno številko, ki je izšla za 1. maj in hkrati za petnajstletnico „Dela“ in ki na 44 straneh prinaša bogat izbor priložnostnih člankov in zanimivih reportaž.

Ob 15-letnici „Dela“ je bil kolektiv osrednjega slovenskega dnevnika deležen številnih čestitk, katerim se pridružuje tudi uredništvo „Slovenskega vestnika“. Vsem sodelavcem čestitamo k doslej doseženim uspehom ter jim tudi za naprej želimo tako uspešno uresničevanje odgovorne naloge, ki jo opravljajo v okviru prizadevanj vsega slovenskega naroda za razvoj samoupravne socialistične družbe. Hkrati pa se „Delu“ ob tej prilležitosti tudi iskreno zahvaljujemo za živo zanimanje, za prizadeto spremljanje ter za ogromno politično in moralno podporo, ki jo kot osrednje glasilo matičnega naroda posveča upravičenemu boju Slovencev v zamejstvu in še posebej slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem.

Zakaj „breme na meji“?

„Breme na meji“ je bil naslov oddaje, ki jo je v četrtek 25. aprila predstavil v avstrijski televiziji prof. Claus Gatterer.

Marsikateri gledalec se je ob tem naslovu nehotе vprašal, kaj je zakaj tisto „breme na meji“? Odgovor na to vprašanje gotovo ni enostaven: za ene je to „breme“ slovenska narodnostna skupnost, ki upravičeno terja uresničitev svojih mednarodnopravno zagotovljenih pravic; drugi vidijo „breme“ v odnosu, ki ga do manjšinske problematike kaže določen, številčno sicer majhen, toda zaradi vladajoče miselnosti zelo vpliven del večinskega naroda; predvsem pa je „breme“ dejstvo, da je manjšinsko vprašanje kljub dolгим desetletjem „reševanja“ ostalo vse do danes nerešeno in kot tako dejansko bremeni odnose tako med obema narodoma v deželi kakor tudi med sosednjima državama.

Omenjena oddaja ni bila takšna, da bi lahko kakorkoli prispevala k zmanjšanju tega „bremena na meji“; verjetno tega namena niti ni imela. Bila je namreč vse preveč utesnjena med „tradicionalne“ prijeme ter je po stari, preizkušeni praksi polagala kamenček za kamenčkom v že znani mozaik koroške „stvarnosti“, kjer po zakonih neke čudne izravnalne pravičnosti konec konca nihče ni kriv, da se mora avtohtono slovensko prebivalstvo dežele kljub zaščiti po zakonih, ustavi in državni pogodbi že desetletja bojevati za obstanek na svoji podedovani zemlji.

Za normalno mislečega človeka zveni to sila zamotano. Toda kdo že misli normalno in kaj je na Koroškem sploh še normalnega! Mar tako imenovani „vindišarji“,

ki jih je načrtna raznarodovalna politika (prof. Veiter je govoril o „jezikovnem imperializmu“) napravila za izrazite „janičarje 20. stoletja“? Ali kričarji, ki svoje trditve o široki enakopravnosti Slovencev sami postavljajo na laž s svojimi psovskami, žalitvami in grožnjami proti vsakomur, ki si drzne izreči besedo v prid Slovincem? Ali pa morda celo tisti, ki javno zahvaljo žandarmeriji za „tolerantnost“, s katero jim je leta 1972 omogočila podreti uradne dvojezične table, povezujejo z grožnjo, da tudi v bodoče ne bodo trpeli dvojezičnih napisov?

Vendar pa to še ni najbolj nenormalno. Višek koroške „nenormalnosti“ je v tem, da vse to pravzaprav zelo malo razburja. Takšen je bil vsaj vtis, ki ga je zapustila omenjena oddaja avstrijske televizije — ravno v tem pa je bila njena očitna pomanjkljivost ali celo škodljivost! Vse premalo teže je pripisala na primer izjavi deželnega poslanca Guttenbrunnerja, ki je potrdil, da je izpostavljen difamiranju vsak, ki se pozitivno zavzame za pravice manjšine; vse premalo poudarka je dala opozorilu deželnega glavarja Wagnerja, ki je dejal, da bo na Koroškem v bodoče treba pokazati več demokratičnosti, kajti „člen 7 bo treba izpolniti, temu se ne moremo izogniti“.

Predvsem pa je skoraj povsem utonil glas koroških Slovencev, ki upravičeno govorijo o „prastrahu“ — tako ob spominu na prestano nasilje v preteklosti kakor tudi danes, ko jim še vedno ali že spet osporavajo domovinsko pravico, in to ne le v „hiši domovine“, marveč tudi v širši domovini Koroški.

pa je za izid celotne bilke popolnoma brez pomena. Zavpil je na vse grlo:

„Primož! Umik! Nemce imamo za hrbtom!“
Primož je ukazal umik.

Orožje branilcev je utihnilo. Ne da bi čakali na povelje, so se pognali iz lukenj in brezglavo bežali, da bi si skoraj polomili noge.

Med polomljenim drevjem je vod lomastil kot trop jelenov. Spremljali so jih žvižgi krogel. Neki novinec, ki ni zdržal teka navkreber, je zavil po svoje navzdol. Prišel je med Nemce, ki so prodirali izza hrbta. Pokosila ga je salva rafalov. Nemci pa so s tem izdali, kje so, in rep kolone se jim je umaknil na varno.

Oseleljene od raket in žarečih izstrelkov jih je v gozdu zajela črna noč. Tu so bili že zunaj dosega nemških brzo-strelk. Zbrali so se in popadali po tleh. Ni bilo vseh. Kljub temu so morali takoj naprej, da so prišli na pot, ki je držala položno navkreber do položajev čete, pri kateri se je držal Orlov. Niso bili še sredi poti, ko jim je pridrvel naproti Orlov na konju in za njim močan vod borcev.

„Kam, orkamadona bog?! Umaknili ste se, panikarji. Jaz sem vam pa pripeljal pomoči!“

Skočil je s konja in zgrabil najbližjega za bluzo.

„Kje imaš puško, madona?“

Prizadeti se je ves tresel, ker je šele sedaj spoznal, da je brez orožja.

„Marš nazaj, ponjo! Kdo vam je dal povelje za umik?“

„Vodnik!“ je vztrepetal eden od prestrašenih novincev. Takoj je pahnil od sebe tistega brez orožja in zatulil, kot bi dobil v čreva strel:

„Primož! Pri priči te razrešujem dolžnosti vodnika! Travnikarjev, ti prevzemi vod!“ Spočil je usnice, kot bi se mu predrl žolč. „Zdaj pa vsi za mano, marš nazaj na po-

Tridesetletnica

Partizanskega pevskega zbora

V petek — ko je prejel zlato odličje OF — je bila v prenapolnjeni dvorani Tivoli v Ljubljani osrednja prireditev ob 30-letnici Partizanskega pevskega zbora. Tisoči poslušalcev so s svojim navdušenim aplavzom izrekli slavljenicu najlepše čestitke v imenu vseh, ki ljubijo borbeno partizansko pesem, nastalo v najtežji dobi slovenskega naroda. Čestitke so veljale zboru, ki to pesem že tri desetletja goji na vrhunski ravni ter jo širi kot sporočilo zgodovinskega obdobja in pomena.

Za svoj jubilej je Partizanski pevski zbor pod vodstvom svojega dirigenta prof. Radovana Gobca pripravil spored, ki je bil živja kronika nastanka, razvoja in današnjega poslanstva tega ne samo v Sloveniji in po vsej Jugoslaviji, ampak tudi daleč po svetu znanega zbora. Poleg zbora samega so sodelovali še dramski in operni umetniki ter godba na pihala, razvojno pot in delovanje zbora pa so ponazarjale projekcije arhivskih dokumentov.

Slavnostni koncert je prepričljivo dokumentiral, da Partizanski pevski zbor zvesto in uspešno čuva glasbeno izročilo narodno-osvobodilne vojne, ki je privrelo iz src kot krik upora proti krivicam, kot bojni klic proti zatiranju, „kot umetniško orožje, ki je strelnemu orožju pomagalo uničevati nasilje, podivjanost in nehumanost“, kakor je poudaril vodja zbora Radovan Gobec.

Najostreje protestiramo proti potvarjanju zgodovinskih dejstev

Klub zamejskih študentov v Ljubljani se je baval s trenutnim položajem Slovencev v zamejstvu ter ugotovil, da je v zadnjem času čutili povečan pritisk na zamejske Slovence kakor tudi na Jugoslavijo. Ta pritisk prihaja predvsem iz tistih vrst, ki so jih napredni ljudje v Evropi in po vsem svetu premagali. Ker te sile same niso dovolj močne, da bi lahko politično odločale, se poslužujejo podpore buržoazije.

„Pritiskom, ki se v zadnjem času v poostreni obliki izvaja na Slovence in tudi na vse napredne ljudi v Italiji in Avstriji, se je treba odločno upreti,“ so poudarili v klubu zamejskih študentov. „Upreti pa se moramo ne samo pritisku samemu, pač pa tudi tistim, ki tak pritisk omogočajo. Vzglede naj nam bodo jugoslovanski narodi, ki so na dokaj odločen način odgovorili irendentističnim težnjam italijanske vlade, ko je le-ta postavila ozemeljske zahteve po nekdanji coni B.“

V izjavi, ki jo je Klub zamejskih študentov sprejel v zvezi s trditvijo zunanjega ministra Kirchschlägerja, da na Koroškem in Štajerskem še tik pred koncem vojne ni bilo nikarkršne partizanske dejavnosti, pa je med drugim poudarjeno:

„Ker izjave ministra Kirchschlägerja ne moremo šteti za nepoučenost in nepoznavanje bližnje avstrijske in slovenske zgodovine, smo prepričani, da gre tu za zanikanje zgodovinskih dejstev. Ugotavljamo, da ni prvič, da avstrijski uradni organi izkrivljajo stvarna dejstva z namenom neizpolnjevanja mednarodnih obveznosti, ki jih je Avstrija prevzela z državno pogodbo.“

Študentje v svoji izjavi navajajo neizpodbitno zgodovinsko dejstvo, da se je organiziran in oborožen partizanski protifašistični boj na ozemlju takratnega nemškega rajha razvil edino na področju Koroške in Štajerske. Nadalje navajajo študentje številne zločine, ki so jih zagrešili nacisti nad koroškimi Slovenci. Poudarjajo, da je na Koroškem mnogo partizanskih spomenikov; da se je Avstrija ob podpisu državne pogodbe sklicevala na partizansko dejavnost avstrijskih državljanov na južnem Koroškem itd. „Iz vseh navedenih dejstev sledi,“ je rečeno v izjavi, „da je avstrijski zunanji minister namerno in premišljeno dal to neresnično in nesramno izjavo. Zato Klub zamejskih študentov v Ljubljani najostreje protestira proti temu potvarjanju zgodovinskih dejstev.“

TO NE SVETINA

226

UKANA

TRETJA KNJIGA

Tudi Primož je pritril, da ima Vojko prav. Orlov ga je nahirulil, naj da jezik za zobe. Vojku je oprostil, ker je bil komisar. Primož pa ne, ker je bil vodnik. „Samo prek vaših trupel smejo Nemci naprejš!“ je naročil.

Topovsko streljanje jim je dodobra razrahljalo misli, čustva in voljo. Zdaj jim je dajala moč le še živalska slaba obstanke. Vojko je večkrat nagonsko obrnil glavo v smer, kamor bi jo lahko pobrisali.

V črno nebo je rastel venec zasneženih hribov, za katerimi je bobnelo — divizija je napadala. Če popuste, bodo napadajočim Nemci udarili v hrbet in veličastni načrt bo zagotovo propadel...

Sam je nekajkrat ustrelil s protitankovsko puško. Tanki so bili tako blizu, da je vsakokrat zadel. Toda krogle so se odbile od oklepa kot kresnice...

Travnikarjev, ki je ležal ob njem, ga je pogledal žalostno, tako kot takrat, preden je izdihnil njegov brat, in rekel: „Vojko, bežimol! Zaukaži umik! Primož je tako nor, da se ne bo umaknil...“

A Vojko si ni upal spregovoriti besede umik. Šele ko je zagledal kače raket za hrbtom in slišal spodaj nemška povelja, se mu je v glavi zavrtinčila misel: obkoljen! Če dobiš kroglo v hrbet je huje, kot če te zadene topovska granata v prsi... Zdaj drže lahko le še nekaj minut, kar

ložaje! Vas bom že naučil, kako je treba zadržati Nemce.“ Sročil je v sedlo in repetiral brzostrelko.

„Tovariš komandant! Na grebenu so Nemci!“ je zavpil Vojko.

„Mater jim švabsko! Usekali bomo z bokal!“

Brez volje so tekli za njim in njegovimi. Mimogrede so pobrali še vod, kjer je bil Keča.

Primožu je bilo huje, kot če bi ga zadela krogla. Grenko in pusto mu je postalo pri duši. Bilo bi bolje, če bi bil obležal tam spodaj. Da zna biti Orlov tudi pes, tega si svoj čas, ko stla si bila še dobra, ni mislil. Dva dni prej, preden so prišli na novo položaje, ga je poklical k sebi in ga poslal z mitraljezom in štirimi ljudmi k postojanki z nalogo, da napade in napravi preplah. Ko so se po nekaj urah vrnili, se je razkoračil preden in mu dejal:

„Lažete mi vsi skupaj! Niste bili tam. Nisem slišal streljanja.“

Primož se je le s težavo zadržal. Da bi on lagal in da ne bi opravil bojne naloge? To je bila zanj žalitev in odkrito izzivanje. Zaplamenele so mu oči, Orlov pa ni odnehal. Trdo je ukazal:

„Vrnite se in prinesite mi vse izstreljene tulce, potem šele vam bom verjel. Pa še enkrat jih naščite!“

Šli so in preklinjali so vso pot. Kleli so Orlova in novega komisarja, ki ga je ta spremenil v copato. Žal jim je bilo za Pajkom. On kaj takšnega ne bi nikoli dopustil. Preden pa so se priplazili do tja, so jih iz postojanke obsuli z ognjem.

„Ga gledal!“ se je odločil Primož. „Za neumnost nas že ne bo pošiljal v smrt!“

Kar tam so izpraznili nekaj šaržerjev, iz šarca pa je spustil nekaj rafalov, čeprav se mu je zdela škoda municije. Nabrali so jo v kapo in se z njo vrnili v štab. Tu je Primož vse tulce stresel pred štabovce, ki so pravkar

Uspelo gostovanje Stalnega slovenskega gledališča iz Trsta

Miselnost o enotnem slovenskem kulturnem prostoru je danes že realnost. Meje so, čeprav to v tem trenutku, morda zveni malce čudno, le še formalne črte, kajti kulturne vezi Slovencev v matični domovini in v zamejstvu so prav danes bolj trdne, kot kdajkoli poprej. To prav tako velja tudi za Slovence na Primorskem in na Koroškem, to tembolj, ker nas veže ista usoda. Močan kulturni razmah pa je najbolj zgovorno potrdilo za življenjsko moč slehernega naroda in je zato tudi na mestu, da ga demonstriramo zamejski Slovenci med seboj. Gostovanje Stalnega slovenskega gledališča v Trstu preteklo soboto in nedeljo na Koroškem, je bil ponovni manifest naše kulturne in življenjske moči. Kaplan Martin Čedermac — Bevk-Grabnerjeva drama pa na naših odrih na Bistrici v Rožu, Železni Kapli in Škocijanu, kjer so naši tržaški rojaki nastopali, ni bila le kulturni dogodek, marveč živ prikaz borbe slovenskega naroda za svoj obstoj.

Gostovanje ansambla Stalnega slovenskega gledališča v Trstu z

Bevk-Grabnerjevo dramo Kaplan Martin Čedermac sta organizirali obe osrednji kulturni organizaciji koroških Slovencev, Slovenska prosvetna zveza in Krščanska kulturna zveza. Prva predstava je bila v občinski dvorani na Bistrici v Rožu. Tam je v imenu gostiteljic gostom izrekel dobrodošlico predsednik Slovenske prosvetne zveze Hanzej Weiss, ki je pozdravil tudi goste in sicer jugoslovanskega generalnega konzula v Celovcu Bojana Lubeja, predsednika Stalnega slovenskega gledališča v Trstu Josipa Tavčarja, deželnega poslanca Hanzija Ogriša, bistriškega župana Baurechta ter predstavnike slovenskih narodnih organizacij na Koroškem. Besede zahvale pa je v imenu gostitelja po predstavi spregovoril podpredsednik Krščanske kulturne zveze dr. Janko Zerzer. Tudi v Železni Kapli in v Škocijanu so goste pozdravljali ter jim izrekli besede zahvale predstavniki organizacij gostiteljic. Tako je v Železni Kapli uvodoma spregovoril Karel Smole, ob zaključku pa Andrej Kokoč, medtem ko je slednji goste v Ško-

cijanu pozdravil, od njih pa se je poslovil predsednik Krščanske kulturne zveze Lovro Kaselj. Tajnik SPZ pa je v Škocijanu med občinstvom pozdravil vodjo slovenskega oddelka kulturnega referata koroške deželne vlade višjega vladnega svetnika dr. Pavla Apovnika, ravnatelja slovenske gimnazije dr. Pavla Zablutnika in domačega župnika Kogleka.

Vsi govorniki so ob teh priložnostih naglasili velik pomen drame Kaplan Martin Čedermac in da to ni srednjeveška zgodba junaka, marveč še danes živa realnost borbe slovenskega človeka za obstoj tako na Primorskem, Slovenski Benečiji in na Koroškem ter da je pri nas še danes mnogo Čedermacov, ki se pogumno borijo za svojo besedo in naš narodni obstoj. Igra tržaških gostov je prav zato bila tembolj pretresljiva. Vsi igralci, po-

Slovensko planinsko društvo v Celovcu vabi na skioptično

PREDAVANJE O AVSTRIJSKI GORSKI ODPRAVI V AFRIKO

v soboto 11. maja 1974 ob 19.30 uri v gostilni pri Miklavžu v Bilčovsu. Predava član odprave in funkcionar SPD v Celovcu dr. Jožko Buch. K številni udeležbi vabi odbor

sebeno pa Stane Raztresen, ki je upodobil lik kaplana Čedermaca, so svoje vloge odigrali tako doživeto in so marsikateremu gledalcu izvalili solze, hkrati pa vlivali tudi pogum in odločnost našemu človeku v borbi za ohranitev slovenske besede na Koroškem.

Gostovanje ansambla SSG v Trstu na Koroškem je bila nadvse uspešna akcija obeh naših kulturnih organizacij. Čeprav je na obisk gotovo vplivala žalost zaradi smrti zveznega predsednika Jonasa — njegovemu spominu so se na predstavi na Bistrici poklonili z enominutnim molkom — so predstave bile zelo dobro obiskane, posebno če pomislimo, da je na Bistrici to bila hkrati prva slovenska odrska prire-

ZVEZA KOROŠKIH PARTIZANOV V CELOVCU

V A B I L O

V nedeljo 12. maja 1974 bo ob 9.30 uri v Delavski zbornici v Celovcu (dvorana 1/I)

občni zbor

ZVEZE KOROŠKIH PARTIZANOV

Člani in prijatelji Zveze koroških partizanov so iskreno vabljeni na to protifašistično zborovanje.

Naše žene obiskale kranjsko Iskro

Že ob praznovanju mednarodnega dneva žena smo se slovenske žene na Koroškem zmenile, da bomo obiskale kranjsko tovarno Iskro, kamor smo bile od vodstva le-te povabljene. V četrtek 18. aprila se nam je le izpolnila vroča želja. 37 žena iz Podjune, Roža in Gur se nas je udeležilo izleta s Sienčnikovim omnibusom v gorenjsko prestolnico Kranj, kjer so nas v tovarni Iskra pričakovali in sprejeli tov. Ivo Cvar, direktor kadrovskega področja in stari znanci Pavle Bajžel, Ovsenk Silvo in Bogo Mohor-Ston. Tam so nam pokazali razne oddelke in nas seznanili s proizvodnjo te velike slovenske tovarne, ki pa ima še mnogo podružnic raztresenih po vsem jugoslovanskem ozemlju.

Tovarna Iskra je industrija za elektromehaniko, telekomunikacijo, elektroniko in avtomatiko. Znana je predvsem po proizvodnji kinoprojektorjev, telefonskih central in televizorjev. Tovarna se je v teku let razvila v mogočen kombinat, katerega izdelke izvažajo po celem svetu.

Po ogledu matične tovarne smo si ogledale še novo tovarno nekoliko višje ob glavni cesti v Ljubljano. Tudi tu smo si ogledale proizvodnjo raznih aparatov ter občudovalle sodobno ureditev prostornih svetlih oddelkov, kjer delavke in delavci skupno s strokovnjaki ustvarjajo vedno nove in izpopolnjene predmete in priprave. V novi tovarni nas je pozdravil direktor tovarne Iskra Tine Logar. Po zakuski, ki smo je bili deležni v tovarni, so nam predvajali film, ki nas je

ditev sploh. V Železni Kapli in v Škocijanu je obisk bil izredno dober.

Ob koncu pa so gostje iz Trsta obiskali grob Vinka Poljanca — koroškega Čedermaca — ter se s cvetjem poklonili njegovemu spominu.

seznanjal s proizvodnjo tovarne in številnih podružnic širom Jugoslavije. Prijetno presenečene smo bile, ko smo iz ust tov. Boštjana Barboriča slišale, da tovarna skupno z ostalimi Iskrinimi podjetji v Jugoslaviji zaposluje 25.000 delavcev in strokovnjakov in da je ta kombinat največji te vrste v srednji Evropi. Ne samo, da se veselimo njihovega uspeha, ampak še bolj nas veseli dejstvo, da so delavci in vodstvo srečni in zadovoljni nad svojimi lastnimi uspehi. Iz tega spoznanja sodeč, smo prepričane, da bo tovarna Iskra doživela še velik razmah.

Po ogledu in kosilu, ki ga nam je priredilo vodstvo tovarne, se je naša predsednica ZSZ Milena Gröblacherjeva iskreno zahvalila za povabilo in ogled tovarne ter želela kolektivu tovarne še mnogo uspeha. Z najlepšimi vtisi smo se poslovile od naših prijaznih gostiteljev in nato popoldne obiskale še stalno zbirko „Slovenske žene v revoluciji“ in stalno zbirko NOB v Gorenjskem muzeju v Kranju, kateri nam je razkazal predstavnik muzeja Črtomir Zorec. Polne prijetnih in nepozabnih vtisov smo se spet srečno vrnile na Koroško.

Slovensko prosvetno društvo „Bisernica“ v Celovcu vabi na skioptično

PREDAVANJE O AVSTRIJSKI GORSKI ODPRAVI V AFRIKO

v petek 10. 5. 1974 ob 19.30 uri v Dijaškem domu (Tarviser Straže 16). Predava član odprave in funkcionar SPD v Celovcu dr. Jožko Buch. K številni udeležbi vabi odbor

Pevski zbor SPD „Zarja“ gostoval v Brežicah

Mešani pevski zbor Slovenskega prosvetnega društva „Zarja“ v Železni Kapli, moški pevski zbor v Stražišču pri Kranju, moški pevski zbor Prosek Kontovel s Primorske ter moški pevski zbor v Brežicah so pred dvema letoma sklenili prijateljsko vez ki jo demonstrirajo z letnim srečanjem. Prvo srečanje omenjenih zborov je bilo lani v Kranju, minulo soboto je bilo v Brežicah, prihodnje leto bo na Primorskem in leta 1976 pa bo to srečanje v Železni Kapli. To je brez dvoma lepa oblika sodelovanja med peškimi zbori v matični Sloveniji in v slovenskem zamejstvu. Je pravi odraz enotnega slovenskega kulturnega prostora, hkrati pa stalna spodbuda za delovanje posameznih zborov, saj mora za vsakoletno srečanje pripraviti nov spored pesmi za to srečanje. Nenazadnje pa to čedalje bolj krepi tudi osebne prijateljske vezi med pevci, saj se iz leta v leto bolj poznajo.

Zato je sobotno gostovanje kapeljskih pevcev v Brežicah bilo izredno prisrčno. Tako je bil že sprejem gostiteljev v Brežicah, ki so temu srečanju dali poseben poudarek ker so ga uvrstili v sklop praznovanja obletnice Osvobodilne fronte, ustanovitve kozjanskega oddelka in proslave 1. maja. Pod vodstvom Joška Wrutliha je zbor zapel štiri pesmi in pri občinstvu našel topel sprejem. Ob koncu so si zbori med seboj izmenjali spominska darila. Naši pevci so podarili pesniške zbirke domačega pesnika Valentina Polanška. V imenu „Zarje“ je knjige podaril Miha Kuhar, Valentin Polanšek pa je sam recitiral nekaj svojih pesmi.

Po uradnem delu srečanja je sledila prijetna družabnost v kateri je še naprej odmevala slovenska pesem. Ob slovesu so si vsi klicali na svidenje na Primorskem, kjer bo prihodnje srečanje. SPD „Zarja“ v Železni Kapli pa bo že zdaj pričelo s pripravi s srečanja, ki ga bodo organizirali leta 1976.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

sedeli pri obedu iz posebne kuhinje, in naglo odšel.

Orlov je nameraval nemški koloni udariti v hrbet. Razjahal je in jih kot krdele volkov vodil navzdol po redkem gozdu, dokler niso streljaj pod seboj zagledali osvetljeno cesto, kjer so pionirji zasipavali prekop. Za njim je bila kolona desetih kamionov. Z vsem orožjem so užgali na cesto in napravili za hip splošen preplah. Pa so jim takoj odgovorili iz tankov, ki so že prešli oviro.

„O, svinje, so že čez! Rekel sem vam, da ste skupali preplitev jarek!“

Topovske granate so jih zasipale s curki prsti. Konju Orlova so granatni drobci spodsekali nogo in mu odprli trehuh. Zvalil se je po strmini v grmovje. Žalostno je hrzal kakor človek, ki bi rad umrl, pa ne more. Orlov je planil za njim. V svitu raket je zagledal kri in črevesje, ki je vrelo živali iz vampa.

„O, Lisko,“ je skoraj zajokal. Ob zamolklem hrzanju se je tudi v njegovi notranjosti oglasila smrt, dno njegove odločnosti je bilo prebito...

Z levega gornjega krila je zaslišal Vojkov glas:

„Nemce imamo za hrbtom!“

Hip nato so zapele brzostrelke. Med njihovo pesem so se pomešali glasovi Tirolcev in jodlanja.

V trenutku je Orlov izgubil glavo. „Orkamadona, umik!“ je kričnil in stekel naravnost v gozd, po katerem so gospodarile granate in toča krogel. Še konja ni utegnil ubiti. Bežali so še bolj brezglavo, kar naravnost skozi gozd, tako dolgo, dokler se streljanje na cesti ni poglelo.

Orlov je zbral ljudi in jih peljal na položaje, ki so z obrobja sredi pobočja ogrožala cesto v razdalji petsto metrov. Med potjo sta jih zaustavila dva konjenika.

„Kam, hudiča?! Orkamadona!“ se je zadril brigadni komandant Karel, da so vsi obstali.

V koloni se je prirnil naprej Orlov in ves zasopel skušal pojasniti.

„Tiho!“ je zarjovel Karel. „Umika nil Obrat na levo in vsi nazaj na položaje!“

Orlov je kot papagaj z nekoliko blažjim glasom ponovil povelje in obrnil kolono. Zdaj se je moral Karel skupaj z Orlovom postaviti na čelo kolone, če je hotel potegniti borce za seboj.

Spodaj so še enkrat doživeli polom, kot ga je bil že doživel Orlov. Nemcev je bilo preveč in ugnezdili so se v gozdu na njihovih položajih.

V blago zimsko noč, ki se je že nagibala v jutro, so zahrumeli motorji in gosencine tankov. S pobočja so videli, da motorizirana kolona nadaljuje pot proti Poljanam.

Karel se je usedel na podrto deblo. Z obema rokama se je zgrabil za glavo. Stisnil ga je obup. Brezmočno je gledal temačno korito doline, kjer se je po cesti vijugala osvetljena kolona kot kača, ki je ušla. Nič pametnega mu ni prišlo na misel. Včasih se zgodi, da se tudi hrabri ne morejo boriti prek svojih moči in možnosti. Kaj naj bi ukrenil, da bi spremenil neizbežni tok dogodkov, ki so se začeli razvijati z nezadržano silo v njihovo škodo? Ves prejšnji dan je bil pri bataljonu, ki je na sedlu zahodnih hribov zavrnil napade dveh nemških kolon. Kdo bi bil tedaj mislil, da se bo udor preusmeril prav na cesto, ko pa so jih pričakovali predvsem na sedlu!

„Daj cigareto!“ se je obrnil Karel k Orlovu, kot bi bil le-ta trafikant.

Orlov je preobrnil vse žepe in nevoljno odvrnil:

„Nimam!“

Karel je globoko vzdihnil in zamahnil z roko.

„Naj gredo k hudiču! Napravili smo, kar smo mogli. Še vedno smo ob cesti! Niso nas vrgli s položajev! Končno pa jih pod Lovskim brdom čaka še en bataljon gradnikov-

cev; jih bodo pa ti zaustavili. Mi pa tiste, ki bi utegnili še priti, ko mislijo, da je pot odprta.“

18

„Nocoj jih moramo ugonobiti, Pemcl!“ je odločno ukazal Lazar.

„Upam, da jih bomo do jutra,“ je odvrnil Pemc, nekoliko nezadovoljen, ker napad le ni potekal tako naglo, kot so bili predvideli. Sicer so poveljujoči že pod večer uredili enote. Le-te so zasedle vse utrdbе, iz katerih je sovražnika pregnalo topništvo, in tudi nekaj pomožnih gnezd. Toda tudi do razvalin ni bilo lahko priti, ker so bile pod ognjem iz dveh glavnih postojank in njihovih obrambnih bunkerjev.

Že čez dan in celo ponoči je pokalo v velikanskem krogu. Po vsem hribovju se je razlegal odmev bobnenja. Spodaj se je širil kot valovi, če vržeš v vodo kamen.

Še preden se je znočilo, je topništvo preneslo ogenj na glavne stavbe, na utrjeno šolo in sokolski dom. V zidovih so zijale luknje. Nekatere granate pa so se kar neeksplozivno zarile v stene, ki so bile nanovo utrjene in so se le počasi krušile.

Ponoči so se vsi štabovci odpravili spet na strmino za sokolski dom. Borci so z veliko težavo privlačili drugo, še težjo „sod-bombo“.

Ustavili so topniški ogenj. V postojanki so zaslutili, da jim s strme livade spet nekaj grozi. Toča krogel je bičala gozdno obrobje, kjer so tičali mineri v jarku gozdne poti, v dobrem kritju.

„Zavali!“ je spet ukazal Pemc z večjim upanjem v srcu. Zdaj niso vzdržali, ne da bi dvignili glav.

Spet je sod poskakoval, zdaj sem zdaj tja, se nekoliko oddaljil od predvidene smeri, potem pa mu je zmanjkalo

Lepa kulturna prireditev v Pliberku

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Pliberku je preteklo soboto vabilo na kulturno prireditev v dvorano gostilne Schwarzl v Pliberku. To je bil nadvse lep kulturni dogodek, saj je bil posvečen slovenski pesmi, knjigi in besedi. Sobotna prireditev v Pliberku pa je bila pomembna še z drugega vidika, kajti na ta večer se je javnosti prvič predstavil novoustanovljeni mešani zbor „Edinost“, kar je lep dokaz rasti kulturnega dela naših rojakov v Pliberku in okolici. Predvsem pa je razveseljivo, da okoli 40-članski mešani zbor sestavljajo mladi ljudje. To je pozdravil tudi častni predsednik Edinosti Lovro Potočnik, ki je spregovoril pozdravne besede mladim pevcem z zborovodjem Otom Wuttejem na čelu. Lovro Potočnik je pozdravil tudi pesnico

Dr. Hans Wiesner umrl

V četrtek 25. aprila smo na celovškem pokopališču spremili k zadnjemu počitku nepričakovano preminulega prezidenta deželnega sodišča v Celovcu dr. Hansa Wiesnerja.

Dr. Hans Wiesner se je rodil v Borovljah kot sin delavske družine. Svojo poklicno kariero je pričel leta 1933 na okrajnem sodišču v Borovljah. Pozneje je kot sodnik služboval v Krki, Velikovcu, Beljaku in Rožeku. Leta 1952 je bil poklican na deželno sodišče v Celovcu, kjer je 1. januarja 1970 bil imenovan za prezidenta deželnega sodišča.

Njegov značaj oplemenjen s čutom pravičnosti, splošna priljubljenost in vsestransko znanje so bili povod za dosego nadaljnjih pozicij v javnem in kulturnem življenju dežele. Velike zaslugе je imel pri snovanju celovške visoke šole. Bil je nekaj let prezident društva koroških umetnikov ter nad dve leti prezident zveze juristov. Njegov privatni konjiček je bil študij likovne umetnosti, zaradi tega je rad obiskoval velika kulturna središča zahodnih dežel in črpal in izpopolnjeval svoje znanje. Tragično je, da mu ni bilo usojeno pričakati upokojitve (konec letošnjega leta), da bi se še intenzivneje mogel posvetiti tej panogi.

Pokojnega dr. Wiesnerja bomo ohranili v lepem spominu, svojcem in zlasti hudo prizadeti soprogi izrekamo globoko sožalje.

Milko Hartman in Andreja Kokoča, ki sta prišla v Pliberk brat iz svojih del. Posebno je pozdravil Miroslava Osojnika, ki je prišel v zastopstvu ravnatelja ravske šludijske knjižnice. Med občinstvom pa je bil tudi znani koroški pesnik Mihael Guttenbrunner, ki je ob pozdravu bil deležen posebno burnega aplavza.

Mladi pevski zbor se je predstavil s štirimi pesmimi, še prej pa je o nastanku zbora spregovoril ravnatelj Germ, ki je povedal, da zbor deluje šele od meseca marca naprej, da pa je v mladih članih zbora prisotna močna volja in ljubezen do slovenske pesmi. Posebno je poudaril poštvalnost mladega zborovodje Ota Wutteja. Tako je zbor v razmeroma kratkem času stopil pred javnost. Z veseljem pa tu zapišemo, da je zbor svoj krstni nastop dostojno prestal. Poslušalci smo bili prijetno presenečeni, kajti zapel je štiri zahtevne pesmi in tu zborovodji in mladim pevcem iskreno čestitamo. To je storilo z navdu-

šenim aplavzom tudi številno občinstvo.

Drugi del prireditve je, kot že omenjeno bil posvečen slovenski knjigi in besedi. Predsednik SPD „Edinost“ Joško Kocilija je najprej prosil Miroslava Osojnika, da spregovori o pomenu knjige. Njegove besede so bile tehtne in klene, da je občinstvo pozorno sledilo njegovim izvajanjem. Nakazal je pot, ki si jo je slovenska knjiga utrla med naše ljudi in najvidnejše predstavnike slovenske pisane besede, od Dalmatina, preko Trubarja, Prešerna, Cankarja, ki so našemu človeku budili ljubezen do knjige.

Za zaključek pa sta iz svojih del brala domača pesnika Milka Hartman in Andrej Kokoča. Oba sta pri občinstvu našla veliko pozornost in občudovanje in marsikdo izmed poslušalcev je priznal, da ni vedel, da imamo koroški Slovenci tako dobre besedne ustvarjalce.

Ob tej priložnosti so pripravili tudi razstavo knjig društvene in polujoče knjižnice SPZ.

Tako je SPD „Edinost“ v Pliberku organiziralo res kvalitetno kulturno prireditev.

Izšel 12. letnik brošure Kärntner Naturschutzblätter

Pred nedavnim je izšel 12. letnik brošure „Kärntner Naturschutzblätter“ za leto 1973. Vsebinska brošura se bavi z vedno bolj aktualnim problemom — okolje. Glavni urednik dr. Hugo Hanseley se v uvodnem članku, pod naslovom **Kako dolgo še**, sprašuje, kako dolgo še mislijo posamezniki med nami čakati in stati ob strani, namesto da bi se z dejanji vključili v boj za ohranitev narave in čistega okolja. V članku ugotavlja, da je večina ljudi zmotnega mnenja, če misli, da so za ohranitev okolja odgovorni **drugi**. Naša bodoča naloga mora biti v tem, da pri prebivalstvu zbudimo in razvijemo zavest, da se aktivno pridruži ukrepi, ki služijo boju za varstvo zdravja in čistega okolja. Samo na ta način se bomo najlažje ubranili vsem nevarnostim, ki se stalno kopičijo z vseh strani. To napotilo naj bo tudi vodilo za vse nadaljnje akcije, ki naj služijo boju proti tej vedno bolj razširjeni bolezni.

Vsebinska prispevkov, ki so jih napisali po večini koroški strokovnjaki na tem področju, je podana v takšni obliki, da je razumljiva za vsakogar. Prav zato priporočamo nabavo te zanimive in poučne brošure vsakomur, zlasti pa ljubiteljem narave, da se seznanijo z nevarnostmi, ki povsod prežijo, da bi nam uničile do sedaj še

kolikor toliko ohranjeno okolje.

Številni prispevki v brošuri so razdeljeni na dve skupini, katerih prva se bavi z vsebino — Vzgoja in okolje, druga pa posveča članke, referate in mnenja, naselju in okolju. Dobrišen del vsebine brošure so tokrat spet posvetili ptičjemu svetu. Znani strokovnjak na tem področju Wilhelm Wruss je dal tozadevno kar tri prispevke. Poročal je o ptičjem raju ob jezeru Großedlinger Teich v Labotski dolini, o obročenju ptic na Koroškem v zimi 1972-73. Zelo zanimiva je spet razprava o preiskavi jezerskega dna koroškega jezera Längsee. Tokrat je poročal o izsledkih preiskave prof. dr. Walter Loub z Dunaja. O nastajanju Narodnega parka v Visokih Turah sta poročala dr. Hans Helmut Stoiber iz Solnograške ter Erwin Graze iz Celovca.

Zanimivo in poučno brošuro „Kärntner Naturschutzblätter“ izdaja in zalaga Koroška deželna vlada, je mehko vezana in vsebuje 158 strani. Cena abonmaja znaša letno 30.— šilingov. Brošura je tudi opremljena z lepimi fotografijami, ki dajo brošuri še pomembnejši pečat.

Brošuro „Kärntner Naturschutzblätter“ toplo priporočamo in želimo, da bi se vzgojno delo in ukrepi v tem smislu še nadaljevali.

Koroška ima svoj PEN-center

V torek zvečer se je v Celovcu konstituiral odbor koroškega deželnega PEN-cluba. Ob navzočnosti predsednika avstrijskega PEN-cluba Schönwieserja in generalnega tajnika Federmanna, so dosednji člani avstrijskega PEN-centra izvolili deželno vodstvo. Predsednik je postal Walther Nowotny, podpredsednika prof. Drzdowsky in Potoschnig, generalni tajnik Fuchs, blagajnik Mack, v širši odbor pa so bili izvoljeni še pisatelj Scharf, Lindner in drugi.

Na tiskovni konferenci, ki jo je novi odbor sklical po konstituiranju, je bil obrazložen namen deželnega vodstva, namreč, da bo predlagal nove člane in seveda tudi kaj bo njegov delovni cilj. Postavljeno je bilo tudi vprašanje članstva slovenskih avtorjev na Koroškem. Tozadevno je bilo povedano, da lahko postanejo člani književniki, ki so na Koroškem rojeni, ali da imajo tam svoj stalni sedež oziroma tu prebivajo najmanj

Slovensko prosvetno društvo „Bilka“ v Bilčovsu vabi na

PROSLAVO MATERINSKEGA DNEVA

ki jo priredi SPD „Bilka“ v nedeljo 12. maja 1974 ob 14.30 uri in 20. uri v dvorani pri Miklavžu.

Nastopili bodo naši najmlajši s petjem, deklamacijami, šolarsko igro ter zborna deklamacijo. Sodeluje tudi moški pevski zbor, godbeni trio...

Vabimo vse, zlasti matere, da se praznovanja materinskega dneva v čim večjem številu udeležijo.

Odbor

7 let. Članstvo slovenskih avtorjev v slovenskem PEN-clubu v Sloveniji po pravih mednarodnih PEN-Clubu zato ni možno.

Podpora našemu boju

Na nedavnem kongresu Komunistične mladine Avstrije, članice Solidarnostnega komiteja za pravice koroških Slovencev, je mladina soglasno sprejela resolucijo, ki se zavzema za takojšnjo izpolnitev vseh določil člena 7 avstrijske državne pogodbe in poziva avstrijske demokratične sile, da se združijo v boju proti reakciji in neofašizmu.

V resoluciji je rečeno, da je avstrijski delegat pred svetovnim forumom, v odboru Združenih narodov za preprečevanje vseh oblik

rasne diskriminacije, skušal položaj narodnih manjšin v Avstriji prikazati kot zadovoljivo rešen, novozvoljeni deželni glavar Wagner pa da je ukinil pred nedavnim ustanovljeni slovenski kulturni referat v kulturnem oddelku deželne vlade.

„Komunistična mladina Avstrije protestira proti tem in podobnim poskusom omejevanja pravic koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov in se solidarizira s slovenskimi rojaki, ki se borijo za svojo enakopravnost.“

„Mladi rod“ zaključil 23. letnik

Izšla je 9—10 številka Mladega roda za meseca maj in junij. S to številko je zaključen že 23. letnik šolskega lista, ki ga izdaja konzorcij učiteljev na dvojezičnih šolah za koroško šolsko mladino. Kot vse ostale številke je tudi ta pestra po vsebini in tudi lepo ilustrirana s slikami. Naslovno stran ovoja krasi barvna slika prof. dr. Werner Berga — Voziček z birmanci.

V tej številki so spet spregovorili učitelji in drugi sodelavci, med njimi seveda šolarji in dijaki. Med domačimi dopisniki je pesnik in pisatelj Valentin Polanšek prispeval pesmico „O mamica zlata“, okrajni šolski nadzornik Rudi Vouk se je spomnil pred nedavnim preminulega glasbenika prof. Luka Kramolca, s katerim sta skupno napisala pesmarico „Mladina poje“, mladi nadebudni dijak Andrej Mohar pa je spet presenetil z mladinsko zgodbo „Belouška“. V rubriki „Bralci pišejo“ z veseljem ugotavljamo, da se mladi bralci oglašajo v vedno večjem številu. Uredniški odbor „Mladega roda“ je zato obljubil, da bo zlasti mladini, dal več prostora na razpolago, kar seveda zelo pozdravljamo. Ker je vsebinska „Mladega roda“ pestra in zanimiva, priporočamo branje tega lista tudi odraslim ljudem. Tako ta list med našim ljudstvom, zlasti med mladino opravlja že 23 let svoje plemenito poslanstvo, da utrjuje zvestobo in ljubezen do materinega jezika. Pri tem delu mu tudi v prihodnje želimo mnogo uspeha. Ob zaključku 23. letnika „Mladega roda“ se zahvaljujemo vsem sodelavcem za redno izhajanje lista.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tor

sile in se je ustavil ob plotu, precej bliže zgradbi kot prvi. Spet je usekalo, kot bi se podrlo pol vasi. Kazno je bilo, da se stavba maje, zakaj tla pod nogami so se jim potresla. Toda ostala je cela in osupli branilci so se kmalu znašli in se borili naprej.

Bombi presenečenja sta propadli, bunker velike preglavice pa je ostal. Pemcu se je razblinil privid, kako derje med razklane zidove kot na Turjaku, ko jim je težka italijanska havbica prebila debelo obzidje...

Ponoči so topovi molčali. Premalo je bilo municije, da bi jo lahko nesmotno trošili. Kar je še ostalo, so predvideli za naslednje jutro, če ponoči ne bodo mogli z bombaši do utrd, da bi jih zaminirali.

Pemc in Blisk sta odšla v vas k minerskim skupinam. Tu je bil tudi novi brigadni komandant Vojkove brigade Mirko, droben, oster in prizadeven, ki ga je Pemc poznal iz mnogih bojov Prešernove po Gorenjski in Dolenjski.

Mirko je bil organiziral skojevske trojke, ki so se lotevale žic in nosile s seboj mine.

Če bi bil zdaj tu še Tomo, Mihajlo in mnogi minerci, strokovnjaki, ki so to leto padli, ko so se z golimi rokami lotevali nemogočega, bi bilo morda lažje, je razmišljal Pemc.

V noč so regljali mitraljezi, drzni posamezniki pa so se na mnogih meslih pregrizli skozi žice. Bolničarji so kar naprej odnašali ranjene.

Velika ovira je bil bunker, ki je zapiral pot do postojank sredi vasi.

„Kdo bo šel nadenj?“ je vprašal Pemc skupino borcev, ki so se v veži bližnje hiše pripravljali na napad z bombami in jim je Mirko dodelil petnajst kilogramov težko plastično mino na kolu.

„Mi trije gremo prostovoljno,“ se je oglašil droben,

sedemnajstleten deček. Na rokavu je imel oznake komandirja voda, v očeh pa odločnost in pogum.

„Kako ti je ime?“

„Jaka! To pa sta Tine in Srnjak.“

„Poslušajte, fantje,“ je dejal Pemc. „Nič se vam naj ne mudi. Opazujte, kako tolčejo mitraljezi, in poiščite mrtvi kot. Potem pa po centimetrih skozi žico! Če bodo tolkli po vas, za nekaj časa obležite kot mrtvi... Tudi oni za zidovjem so zmedeni in prestrašeni.“

Skozi temno okno so sledili trem postavam, ki so izginile v noč. V svitu raket so jih potem videli, kako se plazijo po raztrgih tleh nad kot žičnih ovir.

Bliska je pograbila strast tveganja. Hotel je vzeti mino in sam poskusiti, pa ga Pemc ni pustil. Dovolj je mrtvih med poveljujočimi in čas je že, da odpravijo to žrtvovanje.

Blisk je tedaj pomislil na Melito. Njenemu komandirju je bil naročil, naj je ne pušča z bombaši. Rad bi jo bil poiskal, pa ni vedel, kje se drži v tej zmedli. Zanimalo ga je tudi, kaj bo opravila trojka

Iz bunkerja se je usipala žareča toča. V svitu rakete so videli enega od fantov, kako je planil pokonci, kriknil in obvisel prestreljen med žicami. Nihče se ne bo vrnil živ, je z grenkobo v srcu pomislil Blisk. Tako jih pošiljajo v smrt, ko življenja še okusili niso...

Čez vse tri so že napravili križ, ko je oglušujoča eksplozija preklala bunker na dvoje. Iz noči so prihajali bolestni stoki. Čez čas se je privlekel tisti mladenič nazaj, po vseh štirih. Potegnili so ga v vežo.

„Vode,“ je prosil.

Bil je blede, po rokah in obrazu krvav in črn. Obleka je v conjah visela z njega.

„Kaj je z onima dvema?“ je vprašal Pemc.

„Oba sta ubita.“

„Le kako si to zmoget?“ ga je z občudovanjem povprašal Blisk.

„Mrtvega sem se naredil, ko so nas opazili,“ se je skušal nasmehniti in pogledal je Pemca. „Ko pa so pozabili name, sem se zavlekel naprej, prav do zidu. Mitraljezni rafali so mi žgali tik nad glavo.“

„Jaka si, praviš? To si moram zapomniti!“

Fant je samo prikimal, izsušene ustnice pa so se mu lepile. Korca z vodo ni in ni mogel odložiti. Pil je v dolgih hlastnih požirkih.

Še nekaj takšnih nam manjka, pa bi jih do jutra stisnili,“ je dejal Pemc, ko so se plazili med žvižganjem krogel nazaj na poveljniško mesto.

Tam so dobili Lazarja. Povedal jim je, da je napadajoči brigadi dodelil iz rezerve še en bataljon Gradnikove. Zvedeli so še, da so bombaši vrgli v zrak nekaj bunkerjev, da pa se h glavnim utrdbam ne da prebiti. Žične ovire so zaminirane, prostor pred njimi pa nenehno obstreljujejo.

„Pemc, jutri jih bomo uničili s topništvom. Tudi to je uspeh, da smo jih spravili vse skupaj v dvoje glavnih utrd. Tako jih bomo lažje dotolkli,“ je menil Lazar.

Proti jutru je napad in obrambo premagala utrujenost. Spali niso že drugo noč, vsem se je že dremalo in nekateri so bili že omočeni. Zato je streljanje pojenjavalo na obeh straneh. Toda komaj so na nebu zbledele zvezde in je dolino preplaval svit, so že zabobneli topovi in minometi... Lazar je začel sam poveljevati topničarjem. Mrtvih in ranjenih še niso imeli preveč, bojni duh napadajočih pa je naraščal, vtem ko je odpor branilcev občutno slabel. Kazno je bilo, da se pripravljajo na preboj.

Lazar in Pemc sta se domenila, da bosta vsak z ene strani vodila naskok na okružene postojanke, ki so se zavijale v ogenj in dimne stebre.

Kaj je več vredno

[OSETINSKA PRAVLJICA]

Pred davnim, davnim časom sta v neki vasi živela dva mladeniča. Ko sta nekoč prišla vkup, sta začela pogovor:

„Eh,” pravi prvi, „ko bi imel sto kobilic, bi bil najsrečnejši človek na svetu!”

Drugi pa reče:

„Kaj kobilic! Ko bi imel sto zvestih prijateljev, bi bil srečnejši od vseh drugih na svetu!”

„Ne,” ugovarja prvi, „kobilice so veliko boljše!”

„Ne,” se prička drugi, „zvesti prijatelji so več vredni kot vse drugo na svetu!”

Nekoč sta se spet srečala in znova sta začela pogovor:

Kaj je za človeka največ vredno?

Dolgo sta se pričkala, naposled pa sta takole odločila:

„Naj se sleherni od naju odpravi na pot. Tisti, ki bi imel rad kobilice, naj zbira kobilice, tisti, ki bi imel rad zveste prijatelje, pa naj si išče zvestih prijateljev.”

Tako sta sklenila in se odpravila vsak po svoji poti.

Minila so leta, oba mladeniča sta se vrnila v rodno vas in sta vprašala drug drugega:

„No, so se ti obnesla tvoja prizadevanja?” vpraša prvi mladenič.

„Obnesla,” odvrne drugi. „Našel sem devetindevdeset prijateljev. Kako pa kaj ti?”

„Tudi jaz se nisem slabše odrezal: dobil sem si devetindevdeset prelepih kobilic.”

Reče drugi mladenič:

„No, če ti manjka samo ena kobilica, ti jaz podarim svojo — najlepšo, najhitrejšo!”

„Jaz ti bom pa zvest prijatelj!” odvrne prvi mladenič.

„Potem je vse v redu: zdaj imam celih sto prijateljev! Nisem mar srečen?”

„Jaz imam pa sto kobilic! Kdo more biti srečnejši od mene?”

Prvi mladenič je rekel materi:

„Nisem bil zaman tako dolgo zdomal! Poglej kakšne prelepe kobilice sem si dobil! Mar ni to sreča? Toda kmalu bom še bogatejši in še srečnejši: čez leto in dan mi bo vsaka kobilica povrgla žrebička. Še nekaj let, pa bom imel največjo čredo konj v vsej deželi!”

In mati je poslušala sina in se veselila z njim.

Drugi mladenič pride k materi in ji začne pripovedovati o svojem dolgem potovanju. Pove ji, kje vse se je mudil, kaj vse je videl na poti, kako in s kom se je sprijateljil.

„Zdaj sem najsrečnejši na svetu — natanko sto prijateljev imam!”

Mati ga posluša, pomisli in besedi:

„Vse to je lepo, sinko. Toda poslušaj, kaj ti bom nasvetovala. Prej preizkusi prijatelje in se prepričaj na njihovih dejanjih, ne na njihovih besedah, ali so ti res pravi prijatelji. Šele potem boš lahko trdil, da si srečen.”

„Kako pa naj to spoznam?” vpraša sin.

Mati reče:

„Sedi na konja, pojezdi v vse vasi, kjer imaš prijatelje, in jim povej, da te je udarila nesreča in da si izgubil vse, kar si imel. Bomo videli, kako se ti bodo obnesli prijatelji.”

Sin je osedlal konja in zdirjal obvestiti prijatelje o nesreči, ki naj bi ga bila udarila.

Isto noč, ko je odjezdil iz vasi, se je prvega mladeniča resnično primerila nesreča: Abreki so mu pokradli kobilice. Šele jutraj se je tega zavedel — spoznal je, da je vse izgubil in da je spet siromak, kot prej. Begal je od hiše do hiše in vpraševal ljudi, ali niso

videli, kam so bili Abreki odgnali njegovo čredo, natanko jim je opisal svoje kobilice in dobil povsod isti odgovor:

„Nič nismo videli. Nič ne vemo.”

Tako se je praznih rok vrnil domov. Sedel je v kot, se zgrabil za glavo in rekel:

„Moje sreče ni več! Za hip se mi je pokazala in se razblinila. Zdaj sem največji nesrečnež na vsem svetu!”

Drugi mladenič pa je pridiral v rodno vas in rekel materi:

„Moji prijatelji so pravi prijatelji! Ko bi bila le videla, kako jim je bilo hudo! Sleherni mi je ponujal denar in konja in obleko. Branil sem se, jim govoril, da nič ne potrebujem, pa me še poslušati niso marali! No, kar sama si poglej!”

Mati se ozre, in kaj vidi — z vseh strani vro ljudje k njuni domačiji: ta goni živino, oni vozi žito, tretji kuretino, četrto obleko, peti posodo.

Pridejo do hiše in rečejo:

„Ne odklanjaj, prijatelj. Ne žali nas!”

Mati in sin sta se jim zahvalila in jih prosila, naj vse odpeljejo nazaj.

„Samo preizkusili sva vas hotela,” reče mati.

Toda prijatelji tega še slišati niso hoteli. Pustili so jima vse darove, jima zaželeli sre-

če in se razšli vsak na svoj dom.

„Prav si povedal, sinko,” pravi mati, „tvoji prijatelji so res pravi prijatelji. Lahko se šteješ za srečnega!” In je povedala sinu, kako so mu Abreki ponoči oropali prijatelja.

Tedaj je dal sin tovarišu vse, kar je dobil od prijateljev, in mu rekel:

„Ne toži in doumej: če ima človek prijatelja, nikoli ne obsedi v nesreči!”

„Resnica,” pravi prvi. „Zdaj sam vidim, da na svetu ni največ vredno bogastvo, temveč zvest prijatelj. To si mi dokazal ti s svojim primerom.”

Cvililin

*Miške svilirodovin
Trilili in Svirilile
drobna grla so združile
v pevskem zboru Cvililin.*

*Cvilimojster Miškolin
kar na pamet in brez not
poučuje mišji rod
pevskih tonov in višin.*

*Pod taktirko Tingeltin
vreclec zvonkih melodij
brez prestanka žubori
iz vseh mišjih vrat in lin.*

*Trililin ubira bas,
Miškolinka tenko piska
in še mala Cvilimiška
v kotu povzdiguje glas.*

*Trililili, svirilili,
svirilili, trililaja
se razlega cvilivaja,
da vse gleda in strmi.*

*A na mah je konec vrišča,
miškam grlo onemi.
Čuden strah vrti oči
prav na pragu Cvililišča.*

*Miškolinu Tingeltin
zdrkne iz drhtečih rok
in kot en mož urnih nog
se poskrije Cvililin.*

*V težki uri, v hudi sili
se po kotih tiho stiska
in le mala Cvilimiška
neustrašno dalje cvili.*

Prebrisani pastir

V puštalskem gradu je nekoč živel graščak, ki je imel takšno hčer, da se ni nikoli zasmejala. Graščak je zato vel razglasiti po Selški in Poljanski dolini, da bo hčerko dal za ženo tistemu snubaču, ki bi jo pripravil do smeha. Za doto pa je hčeri obljubil grad.

In mladci, godni za ženitev, so prihajali v puštalski grad in tamkaj uganjali norčije, a grajske kislice ni nihče razvedril.

Tisti čas pa je v bližnjih Bodovljah služil pri bogatem kmetu mlad pastir, ki je ob Sori pasel gospodarjeve ovce, krave in osla. Ta pastir je bil šaljivec, kakršnega ne prej ne pošlejo v Poljanski dolini. Z oslom sta uganjala že takšne vragolije, da se je ljudem kar kolcalo od smeha.

Brž ko je pastir zvedel za graščakov razglas, je gospodarju odpovedal službo, za plačilo triletnega pastirjevanja pa si je izgovoril osla. Gospodar mu je osla dal, a za slovo mu je dejal:

„Le vzemi osla in pojdi v puštalski grad srečo iskat! A povem ti, da si osel tudi ti, ker ti je zadišala grajska hči!”

„Pa zbogom, gospodar!” je pozdravil pastir. „In zahvaljeni za osla! Osel on, osel jaz — oba pojdeva v puštalski grad nevesto iskat. Kadar pa bom postal graščak, me pridite obiskat, da vam bom razkazal grad.”

In je zajezdil osla ter z njim odpeketal v Puštalo, kjer je zagledal grajsko hčer, ki je postavala na grajskem pragu in prodajala dolgčas.

„Kam pa jezdiš osla?” ga je vprašala.

V odgovor pa ji je pastir zapel:

„Ker drugega pač nimam — osel jezdi osla...”

„Pa si zares osel, ker se za prazen nič režiš, da imaš usta do ušes in še malo čez!” ga je zavrnila grajska kislica.

„Kaj bi se ne smejal, ko imam pa osla, ki je učen, da zna brati,” ji je vrnil pastir.

„Pa pokaži, če je res!” je z radovedila grajska hči.

„Če le nisi malo čez les!” se je oglašil še graščak, ki je tačas prihlačal na grajski prag.

„Dajte mi koš sena, pa boste videli, kaj vse moj osel zna!” je bahačil pastir.

In radovedna grajska hči je sama pohitela v senik ter prinesla pastirju oprtni koš, zvrhan sladkega sena. Pastir je iztresel seno v dve kopici, med njiju pa položil odprto knjigo.

Osel je osel! Gledal je prvi kup sena, gledal drugega, ovohaval oba, a ker ni vedel, katerega se prej loti, je zarigal: „I-a! I-a!”

„Dve črki že pozna,” se je zasmejal pastir, za njim pa je prhnila v smeh še grajska hči, ki jo je pastirjeva prebrisanost udobrovoljila.

Zdaj mi pa le dajte hčerko za ženo!” je pastir opomnil na obljubo krohotajočega se graščaka.

Kaj je hotel graščak? Dal mu je hčerko in grad.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

Ponoči so s škofjeloške smeri slišali močno bobnenje; ko pa je potihnilo in ni bilo od nikoder nikakršnega sporočila, je bil Lazar prepričan, da je obramba zavrnila morebitno pomoč. Ta dan je mnogo bolj pokalo v Dolomiti. Tja so bili poslali Lebana z jurišnim bataljonom. Kazalo je, da je spravil na noge vse bele. Pokalo je tudi po obronkih, kjer je Blaž Ostrovhar s svojim odredom zavračal patrulje belih.

„Odločno, samo odločno, Pemc, z vsem, kar se giblje, v napad, takoj ko jih bo topništvo dovolj razbilo!... Če jih ne zmeljemo v eni uri, zdaj, ko so po luknjah omrtvičeni, bomo voglarili okrog teh žic najmanj še eno noč, seveda, če bo blokada vzdržala. Če ne bo drugače, pa bomo privlekli v vas havbico.”

Lazar je nagonsko vedel, da se mora tisto, kar so bili predvideli, naglo zgoditi. Ves poveljniški kader je pognal k enotam, ki naj bi izvedle odločilni naskok. Z artilerijskim daljnogledom je spremljal delovanje topniškega ognja. Videl je, kako se beli in Nemci iz manjših utrd in tudi bunkerjev prebijajo v najmočnejšo utrdbo, ki je še ni kazalo napasti. Po telefonu je ukazal topničarjem, naj ves ogenj usmerijo nanjo. V glavi mu je šumelo od pokov in nevarnega tveganja. Bojna sla ga je razvnela do skrajnosti. Napadajoče čete so stiskale obroč in so bile kmalu za topovsko zaporo, pripravljene.

Izza dolomitskih hribov se je razlila skozi dim razkošna rumena luč vzhajajočega sonca. Cilji so bili sedaj dobro vidni. Pemc in Mirko sta začela napadati z dvema bataljonom z vzhodne strani. Prav do Lazarja je prihajalo vpitje naskakujočih.

Potem je prišel korpusni obveščevalni oficir Polde. Dolg in upehan se je ustavil pred Lazarjem.

„Kaj je! Ali je spet kaj za hrbtom?” je vprašal Lazar,

ko mož ni mogel do sape in mu je iz oči sijal strah kot polleti v Baški grapi.

„Tovariši komendant! Ne za hrbtom, tik pred nami! Nemška tankovska in motorizirana kolona, naravnost na nas gredo!”

„Ne nori in ne šali se!”

Lazar se je dvignil, da bi bolje videl z daljnogledom. Od Poljan je prihajalo sumljivo pokanje.

„Nemogoče,” je spet rekel. „Kaj pa bataljon Gradnikove v zasedi?”

„Kdove kaj je z njimi? Najbrž so previsoko na pobočju,” je odvrnil Polde.

Tedaj so se izza ovinka pokazali tri tanki in avtoblinda, kmalu za njimi pa kamioni. Vozili so tako naglo in smelo, ko da gredo njim na pomoč.

Lazarju so roke z daljnogledom omahnile. „Tik pred zmago...” je pomislil razočarano. „Tudi pol ure ne bi več vzdržali beli.”

Na vse strani so tekli kurirji z ukazom, naj vsi usekajo po tankih in naj se ne umikajo.

V vasi se je vnela ogorčena borba. Ko so tanki prihrumeli na sredo vasi, so napol razrušene utrdbe na mah oživele. Ulice so se znašle v strahovitem ognju.

Pemc je zaustavil naskok in obrnil vse svoje proti Nemcem, ki so pred vasjo skakali s kamionov in se na obeh straneh ceste poganjali v pobočje. Lazar je turobno gledal, kako so se odbijali snopi krogel od nemških oklepov in kako so padali listi borci, ki so se iz premočnega ognja umikali v nepravilno smer.

Misli so mu delovale naglo. Polde ga je obvestil, da imajo nemške kolone na bokih zaščitnice v obliki klešč, ki so že na pobočjih nad njimi. V tem trenutku se je zavedel, da je boj izgubljen...

Ukazal je nasprotni umik.

Ozrl se je, kam bi stekel. Tedaj mu je tik nad glavo švisnil mitralješki rafal iz tanka. Omet in okruški so se mu sesuli na glavo, prah mu je silil v oči in usta. Naglo je rešetiral brzostrelko. Usekal je po Nemcih, ki so streljali izza tankov, in po tistih, ki so prodirali proti njemu...

19

Dimna kupola je ležala čez in čez nad naseljem. Proti zahodni strani neba, kamor je rahlo vlekel veter, se je večala in razblinjala. Predirali so jo dimni stebri požarov, ki so kot črna drevesa s posekanim vejevjem rasli visoko v nebo. Med zastori megle in dima je viselo sonce kot bel kamen, ki bo zdaj zdaj zdrsil z neba.

Stotnik Kniecke je gledal skozi reže v oklopnjaku in vpil vojnemu dopisniku, ki je sedel poleg njega:

„Poglejte ta božanski prizor! Te ognje, to zmedo!... Zapomnite si to in zapišite! Kaj takšnega boste le redko doživeli v vojni! Če imate kaj poguma, zlezite ven, in fotografirajte; zdaj, ko je vse v gibanju.”

Ko so tanki sredi vasi zavzeli položaje, je padala po njih ognjena toča. S hriba, kjer je bil raztreščen bunker, je počilo. Vrisnilo je nekaj granat in usekalo prav med tanke. Enega je zadelo v gosenico in je obstal na robu ceste.

Položaj se je naglo spreminjal. Napadalci so bežali ven iz naselja. Poročnik Scharf je zaklel: „Preklete svinje!” Odprl je kupolo in pomolil glavo na zrak.

Šele sedaj je zagledal topniški položaj ob bunkerju. Okoli njega so skakali ljudje s konji, da bi izvlekli top.

„Bijte s topom in mitraljezi!” je ukazal.

(Dalje v prihodnji številki)

Publikacija o koroških Slovencih v angleščini

Inštitut za narodnostna vprašanja v Ljubljani je pred nedavnim izdal v angleščini zanimivo razpravo o položaju in problematiki slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem. Kakor smo kratko poročali tudi v našem listu, gre za razširjen in dopolnjen ponatis študije, ki jo je omenjeni inštitut prvič izdal že leta 1972, takrat v francoščini, napisal pa direktor inštituta Drago Druškovič.

O pomenu in namenu te publikacije je obširno poročal tudi tisk v Sloveniji ter objavljamo tukaj nekaj tovrstnih člankov oziroma odlomkov poročil.

Uredništvo

Že leta 1972 je Inštitut za narodnostna vprašanja izdal v francoščini Druškovičovo študijo "Nekaj vprašanj koroških Slovencev", ki je nalepila na ugodno kritiko pri nekaterih tujih strokovnjakih (npr. G. Heraud) in zanimanje pri različnih institucijah in posameznikih, ki se ukvarjajo s problematiko manjšinskih narodnih skupnosti. Inštitut je zato razpravo v razširjeni in predelani obliki pred nedavnim ponovno izdal — tokrat v angleščini, Druškovičevemu besedilu pa je izdajatelj dodal še zemljevide, ki kažejo na poseljenost Slovencev na Koroškem po posameznih štetjih prebivalstva od 1910—1961, kratko bibliografijo literature o koroškem problemu, memorandum koroških Slovencev 1955, prevoda jugoslovanske in avstrijske note (1972, 1973), članka J. Pleterškega in P. Apovnika o dogodkih v zvezi z dvojezičnimi napisi in kratko informacijo o Inštitutu za narodnostna vprašanja.

Osnovni namen Druškovičeve razprave je sicer predvsem informacija o posameznih vidikih problematike Slovencev na Koroškem, zato avtor v njej posreduje potrebno število ustreznih podatkov. Že v samem metodološkem prijemu pa se Druškovičev pregled razlikuje od dosedanjih sestavkov o koroški problematiki, ki so običajno pisani s stališča le ene stroke (tako jezikoslovnega, zgodovinskega, socialno-geografskega vidika, manj pa kot poizkus širše sinteze ali celo razmišljanja s splošnejšimi teoretičnimi sklepi). Druškovič se je v svojem prijemu oprl na sistematično, ki jo je pred dvema desetletjema sestavila posebna komisija strokovnjakov OZN (kot piše sam — "da bi se obvaroval subjektivne presoje") in ki priporoča obravnavo problematike manjšine v temle vrstnem redu: število-quantiteta, bližina-naseljenost, državljanstvo, narodnostni značaj države (večine), izvor in odnos do države, okolnosti, ki so pripeljale manjšino v državni okvir, vprašanje celotne ali delne inkluzivnosti jurisdikcije in manjšinske težnje. (Po Druškovičevem mnenju naj bi vrstni red v prihodnje spremenili tako, da bi prišle manjšinske težnje na prvo mesto.) Ob posameznih vidikih je pritegnil spoznanja in rezultate različnih strok in jih strnil v zaokroženo sliko sodobne problematike slovenske Koroške.

Zanimiva se nam zdi ugotovitev, da sicer "moderne kulturne transmisije na eni strani povezujejo človeka, da pa na drugi regenerirajo duhovno nadstavbo, narodno po obliki in izvoru". Ko avtor obravnava problematičnost avstrijskih štetij, opozarja na trditev nemškega politologa G. Deckerja, da je prostovoljna (naravna) asimilacija "v svojem velikem obsegu danes v Evropi ponehal" in postala razmeroma redek pojav. "Kjer tedaj pride do prostovoljne asimilacije, gre največkrat za politične vzroke ali pa za pobude iz smotrnosti in potem pogosto nasilno asimilacijo," omenja Decker. Pretekli in sodobni asimilacijski procesi na Koroškem potrjujejo to ugotovitev, obenem pa tudi misel, da je iskati rešitev (za manjšino) pri "večinski narodnosti" in "njeni idejno-politični pripravljenosti". Ta večinska narodnost pa se je prav v koroškem primeru v svoji narodno-politični praksi vse do danes — čeprav različno agresivno glede na strankarsko in idejno-politično usmeritev — zvečine odklonilno obnašala do manjšine in njenih zahtev in doslej uveljavljeni zakoni so — kot pokaže Druškovič — celo poslabšali manjšinski položaj.

Ob obravnavanju metodoloških pomanjklivosti avstrijskih štetij prebivalstva se Druškovič posebej dotika tudi "načela avtodeterminizacije (Bekenntnisprinzipa)" pri ugotavljanju manjšine in to načelo zavrača, saj se je že ob prijavljanju otrok k slovenskemu pouku in v vseh dosedanjih popisih prebivalstva pokazalo ne le kot vprašljivo, temveč celo odkrito naklonjeno večinskemu prebivalstvu.

In vendar tudi koroški Slovenci, kot ugotavlja avtor, znova potrjujejo "hipotezo", da so narodnostni deli v določenih okoliščinah "prav slabe integrativne skupine v pomenu asimilacije ali izničenja njihove narodne skupnosti". Slovensko koroško prebivalstvo se poizkuša vztrajno prilagajati spremembam, ki jih povzroča socialno-ekonomska prestrukturacija koroškega prostora in se obenem upirata asimilativnim procesom, ki so posledica te prestrukturacije. Kmečko prebivalstvo išče dopolnilne zaposlitve v terciarnih dejavnostih (npr. turizmu), delno tudi v kombinaciji kmečkega gospodarstva in zaposlitve

v industriji. V povojnem času so si slovenski delavci z intenzivnim razvojem "nadrasti" tudi temeljito izpopolnili izobražbeno strukturo. "Če velja za avstrijske sosedne, da morajo opraviti s svojimi stereotipi, zadeva to v določenem pomenu tudi Slovence," sklene Druškovič. "Podoba današnje Koroške nikakor ni črna-bela."

Konkretna spoznanja ob "koroškem primeru" sooča Druškovič s teoretičnimi razmišljanji različnih tujih avtorjev, kar daje njegovi študiji širok in odprt značaj. Tako izpeljana razprava ne razkriva le problemov in vprašanj, ki so posledica sodobnih procesov samo v koroškem prostoru ter odnosa med dvema narodoma, ki se v njem srečujeta in sta vsa svojo preteklost in sodobnost v nenehnem nacionalnem, zaradi svoje različne socialne strukture pa tudi v socialnem nasprotju, temveč nakazuje še številna vprašanja o socialnih in psiholoških elementih nacionalne zavesti, njene sodobne navzočnosti in dosedanjem procesu njenega preseganja, posebej pa seveda temeljnih lastnosti odnosov med manjšinskimi in večinskimi narodnostnimi skupnostmi.

S svojo težnjo po širokem prijemu, ki naj bi povezal rezultate različnih strok, pa opozarja Druškovičeva študija tudi na še neopravljene naloge, ki čakajo raziskovalca koroške problematike. Ena takih nalog bi bila prav gotovo proučitev psihologije večine in njenih psiholoških zgodovinskih obremenitev, nič manj pomembna pa tudi študija o vplivih sodobnih procesov socialno-gospodarske prestrukturacije na narodno zavest manjšine in odnos med dvema narodoma.

Peter Vodopivec
(Naši razgledi, Ljubljana)

Boj za resnico

...Drago Druškovič tako po svojem dosedanjem raziskovalnem delu kot po mestu v organizaciji slovenske družboslovne znanosti spada med avtorje, ki so najbolj primerni za pisanje tekstov, kot je pričujoči oris sodobnega položaja koroških Slovencev. Med odlikami njegove razprave je brez dvoma treba omeniti dejstvo, da je ob širokem poznavanju tuje literature in z uporabo najnovejših dognanj slovenskih strokovnjakov podal jasen, zelo zgoščen, vsebinsko izredno bogat sintetičen pregled. Številni ekskurzi enovitosti dela ne škodijo, tujemu bralcu pa bodo nedvomno v oporo. Že dosedaj objavljene tuje strokovne ocene kažejo, da Druškovičeva publikacija ni zanimiva le za tiste, ki si žele splošnih informacij o koroških Slovencih (in teh ob neprestanem zaostrovanju položaja ne manjka), ampak tudi za manjšinske eksperte, ki v knjigi najdejo marsikatera nova spoznanja.

Poudarimo naj pomembnost dejstva, da v svetovnih jezikih izdajamo informativne preglede položaja naših manjšin in naše poglede na ravnanje sosednih držav. Povsem neopravičljivo je namreč, da vse od časa bojev za meje nismo za mednarodno javnost pripravili ničesar vsaj malo podobnega Druškovičevi razpravi. Čeprav so bila v slovenščini objavljena številna nova dela, so ostala zaradi jezikovnih pregrad za tujino v veliki meri neznana; praznino so zapolnjevale informacije tujih avtorjev, njihova resničnost in objektivnost pa je bila vprašljiva. Ob tej priložnosti lahko še omenimo, da sta dve deli, ki so jih pripravili naši zamejci skupaj z nekaterimi naprednimi intelektualci večinskih narodov, prav v zadnjem času imeli izreden odmev. Pri tem mislimo na knjigo Benjamina Slavca-Salvijsa o Slovincih in Hrvatih od razsvetljenstva do leta 1918 in na brošuro "Koroška — znamenje za preplah"; obe deli, prvo pisano v italijanščini in drugo v nemščini, v pretežni meri le prenašata in potrjujeta izsledke slovenskih raziskovalcev.

Nekoliko širše zasnovanih programov za izdajanje del o naših manjšinah v tujih jezikih ni moč označevati za propagando ali celo udinjane potrebam dnevnice politike. Brez dvoma gre tu za bistvene interese naše narodne in državne skupnosti, pri čemer proračunsko varčevanje ne bi smelo biti izgovor. Že nekajletna napetost v odnosih z Avstrijo in Bolgarijo, italijanski izpadi v zadnjih dneh ter vsa prizadevanja jugoslovanske delegacije na ženevski konferenci o varnosti v Evropi kažejo, da je ureditev narodnostnih manjšin ena izmed bistvenih komponent pri vzpostavljanju dobrih bilateralnih odnosov in miru v svetu nasploh, načel torej, ki jih Jugoslavija dosledno podpira že tri desetletja.

Druškovičeva brošura bo imela svoj odraz pri nadaljnjem razreševanju položaja koroških Slovencev in razvoju jugoslovansko-avstrijskih odnosov. Da pa si takih posegov v obliki diskusije znanstvenikov želimo in si od njih ne ometamo pozitivnih premikov samo mi, zgovorno priča več dejstev: priprave na mednarodni simpozij o narodnih manjšinah v Trstu konec maja, kateri jugoslovanski in primorski manjšinski strokovnjaki nosijo breme dobrega dela vsebinskih priprav; posvetovanje v okviru OZN letos poleti na Ohridu — posvečeno istim vprašanjem, hkrati prvo v istem okviru po ljubljanskem seminarju o manjšinah leta 1965; pričakovana razprava o poročilih ekspertov glede preprečevanja diskriminacije v podkomisiji OZN itd. Ob tako široko zastavljenem sistemu komuniciranja bo avstrijsko ribarjenje v kalnem in zavlačevanje izpolnjevanja obveznosti do slovenske manjšine nedvomno postavljeno pred mednarodno javnost v pravo luč, zelo podobno ali enako tisti, ki jo daje Druškovičeva osvetlitev.

Janez Stergar
(Delo, Ljubljana)

Za širšo svetovno javnost

"Vročja jesen" leta 1972 ni prinesla koroškim Slovincem samo razbijanja dvojezičnih krajevnih napisov, vse mogočih pritiskov — tako moralne kot fizične — in ne samo dveh komisij, ki obravnavata problematiko manjšinskega vprašanja. Med drugim so se o slovenski manjšini na Koroškem, o njenem položaju, o njenem zgodovinskem razvoju in še posebej o trenutnem položaju razpisali tudi evropski časopisi. Prav to dejstvo pa je tako koroškim Slovincem kot nam v matični državi spet enkrat na široko odprlo oči.

Evropsko časopisje je namreč res precej pisalo o problematiki koroških Slovencev (mimogrede: to seveda ni bilo vseč avstrijski politiki), v največ primerih divjanje nemških nacionalistov obsojalo in se sproševalo, kako je v Evropi kaj takega sploh mogoče. Na drugi strani je očitno izhajalo (predvsem zahodno) iz slike položaja slovenske manjšine, kakršno so jo ustvarili avstrijski avtorji kot Martin Wutke. Z drugimi besedami, dober del avtorjev je problematiko poznal samo s strani Avstrije.

Šele v obdobju, ko so se izpadi nemških nacionalistov nekoliko poglobili in se je dogajanje na Koroškem več ali manj preneslo za zeleno mizo, so nekateri časnikarji le prišli tudi v Ljubljano in se pri znanih strokovnjakih zanimali za naše stališče do vprašanja slovenske narodne manjšine na Koroškem in do njene problematike. Res je, da je bilo takih obiskov bolj

malo in da so nekateri novinarji prišli po podatke, člankov pa ni bilo ali so bili močno skrajšani, toda misli in stališča slovenskih znanstvenikov, pa tudi politikov so bila predstavljena širši evropski javnosti.

Ob tem naj omenim, kot nekaj vrh in vzor samo televizijsko oddajo švicarske radiotelevizije, ki nam jo je pred kratkim posredovala ljubljanska televizija. Vse to pa navajamo tudi kot dokaz in primer k našim trditvam, da svetovni javnosti vse predloži nudimo strokovne literature v njim dostopnem in razumljivem jeziku. Prav tako imenovani "Ortsfahelsturm" pa nam je bila dobra pobuda, da smo začeli misliti in delovati v tej smeri.

Že konec leta 1972 je Inštitut za narodnostna vprašanja v Ljubljani izdal izpod peresa Draga Druškoviča, direktorja tega inštituta, brošuro v francoščini, ki je obravnavala problematiko koroških Slovencev, namenjena pa je bila evropski in svetovni javnosti. Že dejstvo, da je bila brošura dobesedno razgrajljena, je narekovalo neke vrste dopolnjen in razširjen ponatis, ki pa je to pot izšel v angleščini.

Druga brošura Draga Druškoviča ima naslov Carinthian Slovenes: Some Aspects of their Situation in je izšla pred tedni, čeprav je letnica izida v brošuri 1973. Ne da bi naslednji stavek vzeli kot moto, ki ga je avtor imel pred očmi, ko je začel pisati knjigo, se zdi, da je vendarle pomembno vodilo. Avtor je proti koncu bro-

šure zapisal: "...Nas moti seveda, da mnogi izvedenski sogovorniki severne sosedne ne poznajo (z redkimi izjemami, prof. Veiter) vseh naših pomembnejših raziskovanj, saj jim to preprečuje že nepoznavanje našega jezika. Stičišče med izvedenci sicer ni malo, čeprav se v sočasnosti še izpričujejo mnoga nasprotja in to ne le v primerih, kadar izhajajo izvedenci iz načelno, idejno različnih izhodišč."

Knjiga bo prav golovo prinesla, čeprav je pisana v angleščini, tudi nemškimi strokovnjakom za našo severno mejo v skrbno izbrani obliki in v zgoščenem besedilu večino naših najnovejših rezultatov in stališč pri raziskovanju problematike koroških Slovencev. Vendar pa knjiga ni namenjena samo njim, temveč predvsem široki evropski javnosti, ki naj bi položaj Slovencev na Koroškem spoznala enkrat tudi v luči slovenske znanosti...

...Knjiga bo prav golovo dosegla namen. Želeli je samo, da bi bilo podobnih knjig veliko več in še v drugih jezikih (predvsem v nemščini), saj bi nam lahko pravilno obveščena evropska in svetovna javnost samo koristila. Na koncu pa naj poudarimo še to, da se je avtor odločil za termin "narodna manjšina", ker nedvomno najbolj ustreza poimenovanju lake vrste manjšin, kot so Slovenci na Koroškem.

Dušan Nežak
(Večer, Moribor)

ŠPORTNI VESTNIK

RIEDINGTAL: SCHNABL ŠESTI

Ob zaključku letošnje skakalne sezone so se v Riedingtalu blizu Bischofshofena še enkrat zbrali skakalci iz šestih držav, da iz svoje vrste zberejo najboljšega. Tekmovalo je 35 skakalcev iz Švice, Francije, NDR, ZRN, Jugoslavije, Poljske in Avstrije, najboljši izmed njih pa je bil Švicar Steiner, letošnji zmagovalec planiških smučarskih poletov. Steiner je dobil obe tekmi in postal skupni zmagovalec. Najboljši Avstrijec je bil Bachler, ki je v skupni oceni zasedel 5. mesto (v prvi tekmi 4. mesto, v drugi pa 6. mesto). Najdaljši skok na skakalnici pri Rupertihau je stal Korošec Hanzi Wallner iz Zahomca, ki je v soboto pristal pri 90,5 m, pri ostalih skokih pa je moral v sneg. Na ta način je napravil tudi morebitno zmago. Zahomčana Schnabl in Millonig sta tekmovala z delnimi uspehi. Po sobotnem 14. mestu, je Schnabl v nedeljo zasedel izvrstno 5. mesto in se v skupnem seštevku vrnil na 6. mesto. Millonig je na tekmovalnih zasedel 14. oziroma 16. mesto, v skupni uvrstitvi pa se je uvrstil na 13. mesto. Skupna uvrstitev: 1. Steiner (Švica, 455,4), 2. Schmid (Švica, 441,8), 3. Eckstein (NDR, 430,5), 4. Bobak (Poljska, 424,8), 5. Bachler (Avstrija, 414,4), 6. Schnabl (Avstrija, 412,2), 9. Pürstl (Avstrija, 393,6), 13. Millonig (Avstrija, 382,1), 18. Wallner (Avstrija).

SELANI PORAZENI S 4:6

Odločitev o namiznoteniskem mojstru 2. koroškega razreda vzhod je verjetno padla v sobotnem prvenstvenem spopadu med ekipo iz Sel in ekipo iz Grabštanja. V maratonskem tekmovalju, trajalo je skoraj tri ure, so domačini iz Sel nesrečno izgubili proti Grabštanju in tako pokopali vse možnosti za vstop v višji 1. razred. Odločitev je padla v prid gostom, zmagovalci pa bi se lahko glasil pravtako Sele. Posamezne igre so bile na visoki ravni, nailepša pa je bila igra med domačinom Oražetom in Grabštančanom Truppejem, ki jo je Selan po treh njih izgubil.

Rezultati: DSG Sele — Grabštanj 4:6; Oraže — Martinz 17:21, 21:17, 15:21, Oraže — Truppe 21:14, 16:21, 15:21, Oraže — Klampfl 21:16, 21:18; Falle — Martinz 21:19, 21:11, Falle — Truppe 11:21, 13:21, Falle — Klampfl 16:21, 19:21, Olip — Martinz 21:18, 21:15, Olip — Truppe 18:21, 10:21, Olip — Klampfl 21:18, 19:21, 21:23 (po vodstvu 18:10 v 3. nizu za Olipa); dvojica Oraže/Olip — Truppe/Klampfl 21:16, 17:21, 21:18.

HSV — ŠT. JANŽ 5:5

V ponedeljek zvečer je namiznoteniska ekipa Št. Janža gostovala v Celovcu in igrala v Kolpingovi hiši proti vojaški ekipi HSV. Igra je bila izenačena, tako da je bil remi 5:5 pravičen. Kot izredno dober igralec se je izkazal le gostiteljev igralec Klausner, ki je zmagal vse svoje igre. Smolo je imel Šentjanžčan Hornböck, ki je s tesno izgubo proti Warraschu zapravil zmago za šentjanško ekipo.

Rezultati: HSV — Št. Janž 5:5; Klausner — Essel 21:10, 21:14, Klausner — Mischitz 21:15, 22:20, Warrasch — Essel 21:14, 14:21, 17:21, Warrasch — Hornböck 17:21, 21:9, 21:19, Warrasch — Mischitz 21:19, 13:21, 12:21, Schasche — Essel 18:21, 21:16, 15:21, Schasche — Hornböck 21:17, 7:21, 17:21, Schasche — Mischitz 19:21, 13:21; dvojica Klausner/Schasche — Mischitz/Essel 21:12, 15:21, 21:16.

SELANI IMAJO DOBER NARAŠČAJ

Na nedeljskem namiznoteniskem koroškem prvenstvu ostrešne organizacije DSG so se uspešno udeleževali najmlajši selski namiznoteniski igralci, oziroma taki, ki še niso imeli priložnosti igrati v prvenstvenih tekmah. Zdravko Oraže je v skupini mlajših mladincev zasedel 3. mesto, Herbert Falle pa je bil tretji pri starejših mladincih. V tekmovalju mladinski dvojici sta Oraže in Falle osvojila izvrstno 2. mesto. Pri šolarjih je Herbert Falle zasedel 3. mesto pred tovarišema Zdravkom Oražetom in Nantijem Travnikom, katerega so organizatorji ocenili kot najbolj talentiranega igralca V tekmovalju aktivnih igralcev (do 1. razreda) je Werner Falle dosegel 5. mesto.

LAUNSDORF — SAK 1:1 (1:0)

Na izredno težkem in blatnem terenu je nogometno moštvo SAK v nedeljo igralo prvenstveno tekmo proti Launsdorfu in remiziralo 1:1. SAK je na ta način ponovno oddal zelo važno točko, ki bi lahko v končnem proračunu manjkala. Tekma se je za SAK začela izredno slabo, saj sta Lipuš in vratar Hočevar dala prav redkosten avtogol. V drugi polovici igre je vratar Hočevar popravil napako in branil enajstmetrovko. Točko za SAK je rešil Fotli Waldhauser, ko je 15 minut pred koncem ukanil nasprotnikovega vratarja. SAK je imel nekoliko več od igre, vendar je rezultat v redu.

Raziskovalna odprava v Karakorum

Tudi letos se odpravlja skupina avstrijskih alpinistov in geometrov pod vodstvom Helmuta Linzbichlerja iz Kapfenberga v pogorje Karakorum, kjer je bila že lansko leto in je ob tej priložnosti osvojila 6000 m visoki Daltar Peaks. Kot že omenjeno se bo odprava podala v severozahodni Karakorum, kjer bo nadaljevala lansko leto začeta merjenja dotičnega področja. Ob tej priložnosti bodo alpinisti naredili poskus osvojitve še nepremaganega 7143 m visokega Kampire Dior-ja, ki se je do sedaj trdovratno in uspešno branil, da bi ga osvojili. Karakorum je poleg Himalaje drugo najvišje gorovje naše celine. Nahaja se v centralni Aziji. Nekaj vrhov doseže tudi nad 8000 m višine, najvišji vrh Mr. Goldwin Austen celo 8611 m. Kot prejšnja leta se bo odprava tudi letos skušala financirati s prodajo barvnih pozdravnih razglednic, katere bodo letos dodatno opremili s štiribarvno vinjeto. Če plačate 50 šilingov ali tudi več na konto 130.007 pri Bank für Handel und Industrie, Kapfenberg ali na konto številka 20.535 pri Steiermärkische Sparkasse, Graz; si zagotovite, da vam bo vodstvo odprave poslalo z ekspedicije pozdravno karto. Po zaključeni ekspediciji, bodo izdali 30 strani obsegajočo z barvnimi slikami opremljeno brošuro, ki bo stala 30 šilingov. Kdor si jo želi nabaviti, si jo lahko že sedaj naroči neposredno pri vodstvu odprave na naslov: Linzbichler Helmut, Johann-Böhm-Straße 52, 8605 Kapfenberg, tel. (0 38 62) 23 0 20. Avstrijska alpinistično-znanstvena odprava v Karakorum se odvija pod častnim varstvom deželnega glavarja dr. Friedricha Niederla. Tudi Slovensko planinsko društvo v Celovcu priporoča svojim članom in prijateljem, da sodelujejo pri sofinanciranju te odprave.

RADIO PROGRAM

CELOVEC

SOBOTA, 4. 5.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.55 Glasbeni mozaik — 8.05 Družinski obzorik — 10.00 V žarišču — 10.45 Naša lepa domovina — 14.00 Voščila — 15.15 Godba na pihala — 15.45 Zabavni koncert — 16.00 Servis — 17.10 Peter Wehle — 60-letnik — 18.35 Mala solistična parada — 19.05 Koračnice — 19.50 Note in beležke — 20.10 V soboto zvečer v studiu Solnograd — 22.10 Šport — 22.20 Plesna glasba po naročilu.

NEDELJA, 5. 5.: 6.10 Igra na orgle — 8.15 Kaj je novega? — 9.45 Dunajski zajtrk z glasbo — 10.30 Radijska pripovedka — 11.00 Dopoldanski koncert — 13.10 Ogledalo mestnega gledališča — 14.30 Voščila — 16.00 „Govorilna ura pri dr. Weissu“ — 17.05 Ljudski koncert — 18.00 Mali večerni koncert — 19.00 Nedeljski šport — 19.40 Deželni razgledi — 20.10 Avstrijska rallye — 21.15 Zadnja postaja Dunaj — 22.10 Šport.

PONEDELJEK, 6. 5.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.50 Glasbeni mozaik — 8.05 Oddaja za starejše ljudi — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Šolska oddaja — 11.03 Ljubezenske pesmi in valčki iz Nižje Avstrije — 13.30 Na obisku pri koroških pihalnih godbah — 14.30 Knjižni kotiček — 15.00 Kamorna glasba — 16.30 Za otroke — 17.10 Kaj radi slišimo — 17.52 Oddaja delavske zbornice — 18.00 Deželni razgledi — 19.50 Note in beležke — 20.10 Zveneči operetni vodič — 21.00 Pomoč za pohabljeni — 22.10 Šport.

TOREK, 7. 5.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Dežela ob Dravi — 10.00 Šolska oddaja — 11.03 Pesmi in plesi iz Nižje Avstrije — 13.30 Veselo zaigrano — 14.45 Ljudska izobrazba na Koroškem — 16.30 Za otroke — 17.10 Ne zaničujte mi mojstrov — 17.52 Oddaja kmetijske zbornice — 18.00 Deželni razgledi — 19.05 Ljudska glasba s prispevki v narečjih — 19.50 Note in beležke — 20.10 Zveneča alpaka dežela — 21.10 Pogovor preko meje — 21.40 Veselo zaigrano — 22.10 Šport.

SREDA, 8. 5.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Šolska oddaja — 11.03 Ljudsko petje iz Nižje Avstrije — 13.30 Zgornje koroški zbori po-

jejo — 15.00 Orgelska glasba — 16.30 Operetni koncert — 17.10 V dunajski kavarni — 17.52 Oddaja sindikalne zveze — 18.00 Deželni razgledi — 19.35 Za prijatelja planin — 19.50 Note in beležke — 20.10 „Govorilna ura pri dr. Weissu“ — 21.10 Kompozicija lahke glasbe — 21.30 Zvezne dežele poročajo — 22.10 Šport.

ČETRTEK, 9. 5.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Šolska oddaja — 11.03 Ljudska oddaja — 13.30 Zabeleženo na koroških cestah — 15.00 Kamorna glasba — 16.30 Za otroke — 17.10 Operetne melodije — 17.52 Oddaja združenja industrialcev — 18.00 Deželni razgledi — 19.05 Avstrijske godbe na pihala — 19.50 Note in beležke — 20.10 Koroška pratika — 21.00 Iz koroškega glasbenega življenja — 22.10 Šport.

PETEK, 10. 5.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Klavirska glasba F. Chopina — 10.00 Šolska oddaja — 11.03 Ljudska oddaja iz Nižje Avstrije — 13.30 Veselo zaigrano — 14.45 Koroški avtorji: Nora Urban — 15.00 Stara in nova zborovska glasba — 16.30 Za otroke — 17.10 Glasba za konec tedna — 17.52 Oddaja zbornice obrtnega gospodarstva — 18.00 Deželni razgledi — 19.50 Note in beležke — 20.10 Koncert iz koroškega studia — 21.30 Telefonske zveze Klaus Wirblitzkyja — 22.10 Šport.

SLOVENSKE ODDAJE

SOBOTA, 4. 5.: 9.00 Rubrika za jugoslovanske delavce — Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 5. 5.: 7.05 Duhovni nagovor — Po vaši želji.

PONEDELJEK, 6. 5.: 13.45 Informacije — Nekaj minut s tamburaši — Današnja književnost v nemškem jeziku.

TOREK, 7. 5.: 9.30 Dežela ob Dravi — 13.45 Informacije — Športni mozaik — Otrci, poslušajte!

SREDA, 8. 5.: 13.45 Informacije — Po lovčevih stezah — Koroški kulturni pregled

ČETRTEK, 9. 5.: 13.45 Informacije — Iz kulturnega življenja koroških Slovencev.

PETEK, 10. 5.: 13.45 Informacije — Gremo v Vogrče.

AVSTRIJA 1

SOBOTA, 4. 5.: 16.25 Mala hišica — 16.50 Novo v poklicu — 16.55 Klub senorjev — 17.55 Mnenja sem — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Novo v kulturi — 18.55 Oddaja Heinz Conradsa — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Oddaja z Anneliese Rothenberger — 21.50 Šport — 22.20 Čas v sliki — 22.25 Šteje do tri in moli.

NEDELJA, 5. 5.: 16.30 Wickl in močni možje — 16.55 Kenguru Skippy — 17.20 Svet znamke — 17.40 Jadrali bi morali znati — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Vesele ob glasbi — 18.30 Lumierovi otroci — 19.00 Zlato in zlohotni kamni — 19.30 Čas v sliki — 19.45 Šport — 20.15 Igra ob svitanju — 22.00 Čas v sliki.

PONEDELJEK, 6. 5.: 18.00 Novo v znanosti — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Šale s Čariljem — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 Šport — 20.15 Ljudje s farne Shiloh — 21.15 ORF transparent — 22.10 Čas v sliki.

TOREK, 7. 5.: 18.00 Angleščina — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Amie — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 Šport — 20.15 Srečanje z živalmi in človekom — 21.00 Start — film — 22.30 Čas v sliki.

SREDA, 8. 5.: 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Start — film — 16.30 Za otroke — 17.10 Risati — sikati — oblikovati — 17.35 Lasse — 18.00 Francoščina — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Televizijska kuhinja — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 Šport — 20.15 Raznovrstno petje — 21.10 Prerezi — 22.10 Čas v sliki.

ČETRTEK, 9. 5.: 10.00 Šolska oddaja — 18.00 Italijanščina — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Športni mozaik — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 Šport — 20.15 Napad lahke brigade — film — 22.05 Čas v sliki.

PETEK, 10. 5.: 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Napad lahke brigade — 18.00 Zeleni svet. Mednarodni agrarni obzorik — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Zaljubljen v čarovnico — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 Šport — 20.15 Oddaja XY — 21.20 Odkrita povedano — 22.20 Čas v sliki — 22.25 Pustolovski film.

AVSTRIJA 2

SOBOTA, 4. 5.: 14.00 Jahanje in dirke motornih koles — 16.30 Onedinova linija — 17.20 Vesoljska ladja Enterprise — 18.10 Podvzetje Krt — 18.30 Mini-Maks — 18.55 Glasbena poročila — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15 Ničla — 21.50 Čas v sliki.

NEDELJA, 5. 5.: 13.25 Športna popoldne — Jahanje in dirke motornih koles — 18.00 Tedenski obzorik — 18.30 Mi 74 Južna štajerska — 18.45 Ali spoznate melodijo? — 19.30 Čas v sliki — 19.45 Novo v kulturi — 20.10 Okolica — 20.15 „V lastni zadevi“ — 21.50 Čas v sliki.

PONEDELJEK, 6. 5.: 18.30 Boj proti mokri smrti — 19.00 Prva pomoč — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15 Zagovor — 21.15 Lehajeva vila — 21.40 Telereprize.

TOREK, 7. 5.: 18.30 Donava v Avstriji — 18.55 Skalna votlina kot življenjski prostor — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15 Horst Jankowski v Južni Afriki — 21.00 Nenavadna zgodba plemiča Trenca — 22.20 Telereprize.

SREDA, 8. 5.: 18.30 Rokoko — 19.00 Nova matematika — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Vzgoja — 20.15 Kratek film.

ČETRTEK, 9. 5.: 18.30 Sex in ljubezen — 19.00 Veliki gozd — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15 Dali, doli — 21.45 Iz medicinske šole — 22.15 Telereprize.

PETEK, 10. 5.: 18.30 In potem vas vtaknejo v ječo — 19.15 Učne tehnike za odrasle — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.00 Za konec tedna — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15 Izvirni film: You'll never get rich — 21.40 Telereprize.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uradništvo in uprava: 9021 Klagenfurt — Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32-5-50 — Tiska: Založniška in tiskarska družba s o. j. Drava, Celovec — Borovlje.

RADIO LJUBLJANA

SOBOTA, 4. 5.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pionirski tednik — 9.35 Studio za najdene skladbe — 10.15 Glasbeni drobci od tu in tam — 11.15 Z nami doma in na poti — 12.10 Melodije za popoldan — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 S pesmijo in besedo po Jugoslaviji — 15.40 Pojo naši operni pevci — 16.00 „Vrtljak“ — 17.10 Klavir v ritmu — 17.20 Gremo v kino — 18.15 Dobimo se ob isti uri — 19.15 Z ansamblom Milana Ferleza — 20.00 Radijski radar — 21.00 Večer s Plesnim orkestrom RTV Ljubljana — 22.20 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

NEDELJA, 5. 5.: 6.50 Danes za vas — 8.40 Skladbe za mladino — 9.05 Še pomnite, tovariši... — 10.05 Koncert iz naših krajev — 11.20 Voščila — 11.50 Pogovor s poslušalci — 13.15 Zabavna glasba — 14.25 Melodije z velikimi zabavnimi orkestri — 15.10 Nedeljska reportaža — 15.30 Popularne operne melodije — 16.30 Nedeljsko športna popoldne — 18.30 Vedri zvoki — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.20 Zapišite z nami — 23.15 Jazz za vse.

PONEDELJEK, 6. 5.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.20 Pisana poleta lahke glasbe — 9.40 Izberite pesmico — 11.20 Z nami doma in na poti — 12.40 S tujimi pihalnimi godbami — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 Amaterski zbori pojo — 14.30 Voščila — 15.40 Z ansamblom „I Misi“ — 16.00 „Vrtljak“ — 17.10 Koncert po željah poslušalcev — 18.15 Lahka glasba slovenskih avtorjev — 19.15 S triom Avgusta Stanka — 20.00 Operni koncert — 21.30 Zvočne kaskade — 22.15 Za ljubitelje jazz — 23.15 Popevke se vrstijo.

TOREK, 7. 5.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.35 Makedonska zborovska glasba — 10.15 V žanru starih pesmi — 11.20 Z nami doma in na poti — 12.40 Z domačimi ansambli — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 Ali jih poznate? — 14.40 „Na poti s kitaro“ — 16.00 „Vrtljak“ — 17.10 Koncertni oder za domačina in gosta — 17.45 Pota sodobne medicine — 18.30 V torek nasvidenjel — 19.15 S triom Silva Stingla — 20.00 Slovenska zemlja v pesmi in besedi — 20.30 Radijska igra — Kolumbov predor — 21.42 Melodije v ritmu — 22.15 Od popevke do popevke — 23.15 Iz sodobne madžarske glasbe.

SREDA, 8. 5.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Za mlade radovedneže — 11.20 Z nami doma in na poti — 12.10 Z znane melodije, znani orkestri — 13.15 Zabavna glasba — 14.30 Voščila — 15.40 Majhen recital violončelista Matije Lorenza — 16.00 „Loto vrtljak“ — 17.10 Iz repertoarja zbora Slovenske filharmonije — 18.15 S pop ansambli — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Simfonični orkester RTV Ljubljana — 22.15 S festivalov jazz — 23.15 Revija jugoslovanskih pevcev zabavne glasbe.

ČETRTEK, 9. 5.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Iz glasbenih šol — 11.20 Z nami doma in na poti — 12.40 Igrajo pihalne godbe — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 Popoldne za mladi svet — 15.40 Poje sopranistka Anneliese Rothenberger — 16.00 „Vrtljak“ — 17.10 Popoldanski simfonični koncert — 18.15 S Plesnim orkestrom RTV Ljubljana — 18.30 Iz kasne produkcije — 20.00 Četrtni večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Literarni večer — 21.40 Glasbeni nokturni — 22.15 Popevke in plesni ritmi — 23.15 Nočni koncert.

PETEK, 10. 5.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.35 Narodna glasba — 11.20 Z nami doma in na poti — 12.10 Z velikimi zabavnimi orkestri v ritmu — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 Iz mladih grl — 14.30 Voščila — 15.40 Iz komornih skladb Albina Weingerla — 16.00 „Vrtljak“ — 17.10 Operni koncert — 18.50 Ogledalo našega časa — 19.15 Z ansamblom Dorka Škoberneta — 20.00 Stop-pops 15 — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.15 Besede in zvoki iz logov domačih — 23.05 Literarni nokturni — 23.15 Jazz pred polnočjo.

JUGOSLAVIJA

SOBOTA, 4. 5.: 17.30 Narodna glasba — 17.55 Obzorik — 18.10 Simfonija godza — 19.15 Mozaik — 19.15 Gledališče v hiši — 19.45 Risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.20 Tedenski notranjepolitični komentar — 20.30 Beograjska pomlad — 21.40 Barvna propagandna oddaja — 21.45 Dnevnik — 22.00 Cannon.

NEDELJA, 5. 5.: 9.30 Voja in mir — 10.15 Ljudje in zemlja — 11.15 Mozaik — 11.20 Otroška matineja — 12.15 Poročila — Nedeljsko popoldne — 18.05 Poročila — 18.10 Morski volk — 19.45 Risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.25 Tedenski zunanjepolitični komentar — 20.40 TV igra — 21.30 Mesta: Split — 22.00 Propagandna oddaja — 22.05 Športni pregled — 22.40 Dnevnik.

PONEDELJEK, 6. 5.: 8.10 Šolska oddaja — 16.45 Madžarski dnevnik — 17.50 Koko, Moko in vrbček Skoko — 18.05 Risanka — 18.15 Obzorik — 18.30 Na daljnem severu — 18.55 Mozaik — 19.00 Mladi za mlade — 19.30 Kaj hočemo — 19.45 Risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.30 Sodobna oprema — 20.40 Raztrganci — 21.55 Kulturne diagonale — 22.25 Dnevnik.

TOREK, 7. 5.: 8.10 Šolska oddaja — 17.45 Peli so jih mali moja — 18.00 Risanka — 18.10 Obzorik — 18.25 Jazz na ekranu — 18.55 Mozaik — 19.00 Marksizem v teoriji in praksi — 19.20 Mozaik kratkega filma — 19.45 Risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.35 Pogovor o samoupravnem sporazumu glede na osebe dohodke — 21.25 Kmetje — 22.15 Dnevnik — 22.25 Zagrebški ansambli — 22.55 Dnevnik.

SREDA, 8. 5.: 8.10 Šolska oddaja — 16.45 Madžarski dnevnik — 17.40 Beli kamen — 18.10 Obzorik — 18.25 Od zore do mraka — 18.55 Mozaik — 19.00 Glasbena oddaja — 19.20 Risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.25 Nogomet.

ČETRTEK, 9. 5.: 8.10 Šolska oddaja — 17.00 Po poteh partizanske Ljubljane — 19.15 Naš ekran — 19.45 Risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.25 Kam in kako na odh — 20.40 Dve glasni priči — 21.15 Četrtni razgledi — 21.45 Glasbeni nokturni — 22.00 Dnevnik.

PETEK, 10. 5.: 16.45 Madžarski dnevnik — 17.40 Veseli tobogan — 18.10 Obzorik — 18.25 Etnomuzikologija — 18.45 Mozaik — 18.50 Atletika — 19.15 Pet minut za boljši jezik — 19.25 Kažipot — 19.45 Risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.25 Tedenski gospodarski komentar — 20.30 Propagandna reportaža — 20.45 Celovečerni film.